

LETO XXIII. Stev. 138

GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
IVAN ŠINKOVEC
UREJA UREDNIŠKI ODBOR

List izhaja vsak dan razen
petka - Cena 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA

«LJUDSKA PRAVICA»
USTANOVLJENA 4. OKTOBRA
1934 - MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT 16-DNEVNIK IN
TEDNIK - OD OSVOBODITVE
DO 1. JULJA 1951 KOT DNEV-
NIK, NATO PA KOT TEDNIK
- OD 1. JUNJA 1953 IZHAJA
V REDAKCIJSKI POVEZANO-
STI Z «BORBO»

NOVA POBUDA ZA OPUSTITEV JEDRSKIH EKSPLOZIJ

MIR JE TREBA GRADITI zdaj zgolj z miroljubnimi sredstvi

Zunanjepolitični odbor Zvezne ljudske skupščine pripravlja našo skupščinsko deklaracijo o opustitvi poskusnih jedrskih eksplozij

Beograd, 12. jun. (Tanjug). Odbor za zunanje zadeve Zvezne ljudske skupščine je imel danes sejo, na kateri je razpravljalo o proizvodnji in prepovedi atomskega orožja. Odbor je sklenil predlagati Skupščini, naj na zasedanju, ki se bo začelo 16. junija, sprejme deklaracijo o opustitvi poskusnih jedrskih eksplozij. Odbor se bo sestel še enkrat, da sprejme dokončno besedilo osnutka te deklaracije, o kateri je danes razpravljalo.

Razen članov odbora so se seje udeležili predsednik Zvezne ljudske skupščine Petar Stambolić, podpredsednika Vladimir Simić in Lidija Sentjarc, vlado Zecević, Djuro Salaj in več drugih ljudskih poslancev.

Skrajša so govorili državni podsekretar za zunanje zadeve Mladen Iveković, podpredsednik Zvezne komisije za jedrsko energijo Pavle Savić, predsednik znanstvenega sveta inštituta »Rudjer Bošković« Ivan Supek, generalmajor Rade Bulat in svetnik v zvezni komisiji za jedrsko energijo dr. Borivoje Čamjanović. Na poziv odbora so govorili o vprašanju atomskega orožja iz raznih vidikov.

V razpravi o osnutku deklaracije, ki jo bo odbor predložil

Skupščini, so sodelovali ljudski poslanci Vida Tomšič, Karlo Mrzović, Nikola Kovačević, Josip Sestan in Enver Redžić.

Čemu posebna deklaracija

V razpravi se je prvi oglasil državni podsekretar za zunanje zadeve Mladen Iveković. Govoril je o zahtevi po opustitvi poskusnih jedrskih eksplozij. To zahtevo podpira pretežna večina javnosti vsega sveta ter vlade in odgovorni voditelji mnogih dežel.

Načelno stališče naše države, kakršno je izrazil v svoji izjavi predsednik republike ob Dnevu zmage, sploh ni sporno. Jugoslovanska politika je bila in ostane nedvoumno za popolno prepoved vseh poskusov, ki jih imamo po pravici za škodljive in nevarne za zdravje, varnost in duševni mir človeštva ter za splošno vzdušje prijateljstva in sodelovanja med narodi in državami.

Nastane vprašanje, čemu je potemtakem potrebna nova pobuda, ki naj bi jo dala deklaracija najvišjega predstavniškega organa naše dežele. Odgovor na to vprašanje je treba poiskati v sedanjem položaju na torišču oboroževanja nasploh in posebej glede vprašanja poskusnih atomskih eksplozij. Razgovori v Londonu o razorožitvi se razvijajo v znamenju izredno opreznega, postopnega zblizevanja gledišča. Obe strani priznavata, da je treba skleniti nekatere začetne in delne sporazume, ki bi bili uvod v postopni prehod k sklenitvi širšega sporazuma o temeljnih vprašanjih razorožitve. V okviru teh razgovorov v ožjem razorožitvenem odboru OZN je vprašanje poskusnih jedrskih eksplozij čvrsto vključeno v celotni zamotani kompleks vprašanj, ki se nanašajo na razorožitve.

Zato je v sedanjem trenutku primerno in koristno, da bi skušali vprašanje poskusnih atomskih eksplozij prikazati

Sejo je začel predsednik odbora Veljko Vlahović in je omenil prejšnje pobude naše vlade ter nedavne izjave predsednika republike Tita in podpredsednika Zveznega izvršnega sveta Aleksandra Rankovića o vprašanju atomskega orožja. Po teh izjavah in v okviru akcij, ki so se začele malone po vsem svetu, je odbor menil, da bi morala tudi Zvezna ljudska skupščina izreči svoje stališče o tem vprašanju.

menila njegovo bistvo. Zdaj ko pogajanja v ožjem razorožitvenem odboru ne vzbujajo mnogo upanja, da bi vprašanje opustitve atomskih eksplozij v tem okviru uredili v skladu s pričakovani javnosti, daje naš novi predlog temu problemu nove okvire za obravnavanje in postavlja države, odgovorne za poskuse, pred nove odgovornosti in nove alternative. Nova jugoslovanska pobuda je bistveni del naše politike v vprašanju razorožitve.

Podpredsednik zvezne komisije za jedrsko energijo Pavle Savić, ki je govoril potem, je opozoril na glavne nevarnosti poskusnih atomskih eksplozij za žive organizme ter na vpliv teh eksplozij na vreme. Predsednik znanstvenega sveta inštituta »Rudjer Bošković« v Zagrebu Ivan Supek je posebej opozoril na posledice radioaktivnosti po atomskih eksplozijah. Generalmajor Rade Bulat je govoril o posledicah uporabe atomskega in jedrskega orožja za človeštvo, dr. Borivoje Čamjanović pa o vplivu radioaktivnega žarčenja po atomskih eksplozijah na razvoj živih organizmov.

Alternativa napredka in propada

Po krajšem premoru je odbor obravnaval osnutek deklaracije o opustitvi poskusov z atomskim orožjem. Vida Tomšič je v svojem govoru med drugim rekla: »Potrebno je, da bi vse vlade naposled spoznale, da so minili časi, ko je bilo moč za podlago politike te ali one vlade vzeti stari rimski izrek: »Si vis pacem, para bellum«, če hočeš mir, se pripravljaj na vojno.

Mir je treba zdaj graditi z miroljubnimi sredstvi. To ni le teoretična zahteva, marveč zahteva, ki sloni na dejstvu, da je človeštvo doseglo takšna sredstva za vojskovanje, ki lahko postanejo, če bi jih uporabili v miroljubne namene, sredstva miru, ki lahko zagotovijo, da bo svet prebrodil prepad med razvitimi in nerazvitimi deželami. Na drugi strani pa bi ta sredstva, uporabljena v vojni, privedla do uničenja premaganih in zmagovalcev.

Vida Tomšič je poudarila, da je človeštvo zaradi atomskih poskusov dejansko na fronti že zdaj, v mirnem času, ker med samimi pripravami na vojno ubijajo ljudi.

Tudi Karlo Mrzović je poudaril, da je treba poskusne jedrske eksplozije obsoditi zaradi škodljivih posledic za žive organizme. Nikola Kovačević je opozoril na odgovornost dežel, ki imajo atomsko orožje. Josip Sestan je govoril o možnih vidikih akcije za prepoved poskusnih jedrskih eksplozij. Enver Redžić je poudaril, da glas strokovnjakov za jedrsko energijo, ki so ga povzdignili po vsem svetu proti

atomskim eksplozijam, potrjuje, da načela aktivne miroljubne koeksistence ustrezajo najbolj človekoljubnim koristim človeštva.

Ugledni gost iz Švedske, predsednik njene vlade in Socialno demokratske stranke Tage Erlander je bil v torek v gosteh pri podpredsedniku našega Zveznega izvršnega sveta Edvardu Kardelju.

Erlander v Bosni

Bil je v Sarajevu, Konjicu, Jablanici in v Mostarju

Sarajevo, 12. jun. (Tanjug) - Predsednik švedske vlade Tage Erlander je prispel davi v Sarajevo. Z njim je prišel tudi švedski veleposlanik Stig Unger. Na postaji so gosta sprejeli predsednik Izvršnega sveta BiH Osman Karabegović, član glavnega odbora SZMLJ Bosne in Hercegovine Ilija Došen in drugi.

Dopoldne je bil Erlander v muzeju »Mlada Bosna«, potem pa si je ogledal kakih 500 let staro Gazl Musrev begovo džamijo, enega najpomembnejših spomenikov orientalske arhitekture v naši deželi. Iz Sarajeva je krenil v Jablanico. Med vožnjo se je ustavil pri izviru Bosne, kjer so jim privedli zakusko.

Jablanica, 12. jun. (Tanjug) - Tage Erlander je okrog poldneva prispel v Jablanico in si je tu ogledal veliko hidrocentralo na Neretvi. Z njim je prišel tudi predsednik Izvršnega sveta Bosne in Hercegovine Osman Karabegović. Erlander se je prej ustavil tudi v Konjicu, kjer si je ogledal novi Dom kulture.

Osman Karabegović je švedskemu gostu v Jablanici privedil kosilo, na katerem so bili tudi veleposlanik Unger, predsednik OLO Mostarja Džemal Bijedić in drugi. Po kosilu si je Erlander ogledal osnovno šolo v Jablanici.

Potem je odpotoval v Mostar in od ondod v Dubrovnik. V Dubrovnik je prispel kasno zvečer.

BOURGES MAUNOURY V BOURBONSKI PALACI

Program »pacifikacije« v Alžiru in novih davkov v Franciji ostane v veljavi

Pariz, 12. jun. (Tanjug) Radikalni prvak Bourges-Maunoury, ki mu je predsednik republike zaupal mandat za sestavo vlade, je danes zahteval investituro v francoski poslanski zbornici. V svoji programski deklaraciji je posebej govoril o gospodarskem položaju in o Alžiru

Izjavil je, da bo treba v prihodnjih 18 mesecih močno varčevati, da bi rešili vrednost franka. Glede davkov je rekel, da bo vlada zahtevala od zbornice privolitve, da se pred koncem letošnjega leta izterja na račun davkov 150 milijard frankov ali približno toliko, kolikor je zahteval Mollet, za kar pa ni dobil potrebnega pooblastila. Za prihodnje leto napoveduje Maunoury za 300 milijard novih davkov.

Ko je govoril o Alžiru, je Maunoury izjavil, da namerava vlada uveljaviti nov statut v tej deželi in bo besedo držala. Ponudba o prenehanju sovražnosti,

ki jo je stavila prejšnja vlada, ostane v veljavi, in v najkrajšem času bo Maunoury pripravil nov osnutek zakona kot podlago za ustvaritev novega političnega reda v Alžiru na federativni podlagi. Volitve v Alžiru bodo takoj, ko bo možno, od izvoljenih predstavnikov dežele bo vlada zahtevala, naj prouče statut, ga sprejmejo ali predlagajo spremembe, ki se jim bodo zdele potrebne.

O sedanjih bojih v Alžiru je Maunoury rekel, da se bodo nadaljevali, »ker mora Francija tvegati vse, dokler ji vsiljujejo to vojno«. Maunoury je izrekel priznanje francoskim vojakom na alžirskem bojišču, češ da žrtve, ki so tam padle, niso bile zaman.

Čestitka Britaniji

Beograd, 12. jun. (Tanjug) - Predsednik republike Tito je poslal britanski kraljici Elizabeti II. brzojavko, v kateri ji čestita za nacionalni praznik Združenega kraljestva.

Od torška se mudi pri nas delegacija sovjetske organizacije za sodelovanje z armado pod vodstvom generala Melnika, ki bo navzela stike z organizacijami naše Ljudske tehnike. Na sliki sprejem gostov na zemunskem letališču.

ministrstva za te posle. »Sahara mora postati trdna vez prijateljstva za vsa okoliška področja. Predvsem Alžir, ne pa samo Francija, mora črpati korist iz ogromnih bogastev Sahare, ki bo omogočila obnovo Francoske unije.

Za eno najvažnejših nalog, ki čakajo novo francosko vlado, ima Maunoury tudi vprašanje ratifikacije pogodb o skupnem evropskem trgu in Evroatomu. Vlada namerava predložiti parlamentu ti dve pogodbi v ratifikacijo še pred poletnimi počitnicami. Potem je Maunoury govoril o rešitvah vprašanjih, predvsem o šolstvu, honorarjih zdravnikom, ki delajo v ustanovah socialnega zavarovanja, in reformi ustave, ki naj bi omogočila večjo stabilnost francoskih vlad.

Za izglasovanje investiture za dostuje Maunouryju običajna večina 29 glasov. Glasovali bodo drevi.

Začetek debate o investituri je pokazal, da bo uspeh prizadevanj Bourgesa Maunouryja za rešitev krize odvisen od stališča, ki ga bodo zavzeli predstavniki neodvisnih in kmetov z desnice. Predstavniki KPF in progresstov, kakor tudi poujadisti so se že izrekli proti vladi.

Študentje iz Toga ne bi smeli k nam?

New York, 12. jun. (AP) Skrbniški svet OZN je včeraj obravnaval poročilo generalnega sekretarja Hammarskjöldja o silepu britanskih oblasti, ki študentom iz Britanskega Toga nečesto izdajo izhodne vize, da bi v Sovjetski zvezi, na Poljskem in v Jugoslaviji končali svoje šolanje. Nekaj študentov iz Britanskega Toga je namreč dobilo stипendije za šolanje v teh deželah.

Skrbniški svet OZN je z osmiimi proti dvema glasovoma sprejel indijsko resolucijo, ki poziva Veliko Britanijo, naj študentom iz Toga omogoči študij v teh deželah. Proti resoluciji sta glasovala francoski in belgijski delegat, glasovanja so se vzdržale avstralska, britanska, italijanska in novozelandska delegacija.

Norveški obisk

Oslo, 12. jun. (Tanjug). Na povabilo jugoslovanske Zveze borcev je odpotovala iz Osla v Beograd skupina 17 Norvežanov iz raznih krajev dežele, ki so med vojno pomagali jugoslovanskim internirancem v nacističnih taboriščih.

Pred odhodom jim je veleposlanik Rolović privedil sprejem, na katerem so bili tudi višji namestniki norveškega zunanje ministrstva, predstavniki Rdečega križa, organizacije vojnih veterancev in drugih.

Grčija se ne bo vključila v gospodarske organizacije zahodnih dežel

Atene, 12. jun. (Tanjug). Grška vlada je sklenila, da se ne bo pridružila skupnemu evropskemu trgu, dokler ne dobi poročila, da ji bodo dežele, ki se zavzemajo za to idejo, pomagale, da razvije svoje gospodarske moči tako, da bo lahko enakopravno in brez nevarnosti za lasno gospodarstvo sodelovala pri tem načrtu.

V poročilu, objavljenem po sinočnjem sestanku predsednika vlade Karamanlisa z ministri gospodarskih resorov, je rečeno, da so nezadostno razvite dežele zainteresirane predvsem na lastnem razvoju, ker je nevarnost, da bi se evropska cona svobodne trgovinske menjave razvila v carinsko unijo, ki bi predvsem upoštevala koristi industrijsko razvitih dežel. To pa bi povzročilo razkol v tej skupini dežel, namesto, da bi jih gospodarsko in politično povežalo.

Zato grška vlada meni, da je treba ustanoviti takšno organizacijo, v kateri bodo hkrati zaščiti

tene koristi vse evropske skupnosti in tudi grške dežele. Gledišče grške vlade o tem bo formulirano v posebni spomenici, ki jo bodo objavili, brž ko bodo poslali Organizaciji za evropsko gospodarsko sodelovanje (OEEC).

Po mnenju gospodarskih in političnih krogov v Atenah se je vlada tako naposled posredno izrekla za načela, v zvezi z ustanovitvijo posebnega sklada za pomoč nerazvitim deželam. Grška vlada vztraja na tem zaradi pretežnega agrarnega značaja grškega gospodarstva, ki za zdaj ne bi moglo enakopravno konkurirati cenejšemu industrijskemu blagu zahodnoevropskih dežel. Grčija terja tudi carinske olajšave za kmetijske pridelke, na katere odpade zelo velik del njene proizvodnje. Če ne bi vztrajala na teh vprašanjih, bi Grčija v okviru svobodne evropske menjave blaga kmalu postala cenen trg razvitih dežel brez perspektive za svoj lastni samostojni industrijski razvoj. Po uradnih računih bi izgubila Grčija letno 14,5 milijard drahem in večina njenih podjetij bi kmalu propadla.

VREMENSKA NAPOVED

za četrtek 13. junija
Spremenljivo oblačno, vmes od časa do časa možnost visokega zračnega pritiska, preko Anglije, Francije in zahodnega Sredozemlja se razprostira dolina hladnega zraka, ki povzroča oblačno vreme tudi nad našimi kraji.

Stanje vremena.
Nad zahodno in srednjo Evropo se je zgradilo področje visokega zračnega pritiska, preko Anglije, Francije in zahodnega Sredozemlja se razprostira dolina hladnega zraka, ki povzroča oblačno vreme tudi nad našimi kraji.

IZ GOVORA PODPRESEDNIKA ZIS SVETUZARA VUKMANOVIČA V PRIŠTINI

NAŠA INDUSTRIJA mora kljubovati tuji konkurenci

Kmetijstvo lahko razvijemo v celoti samo s politiko hitrejše industrializacije

Priština, 12. jun. (Tanjug) — Na posvetovanju o možnih razvojih posameznih gospodarskih panog, zlasti kmetijstva v avtonomni Kosovsko-metohijski pokrajini, ki je bilo sinoči v Prištini, je govoril podpredsednik ZIS Svetozar Vukmanović.

Prva stvar, kateri je treba posvetiti pozornost, je med drugim rekel Vukmanović, je, da določimo splošne pogoje gospodarskega razvoja in v teh splošnih pogojih ugotovimo, kako se bo Kosmet gospodarsko razvijal. Če govorimo o splošnem razvoju Jugoslavije, zlasti o perspektivah, moramo upoštevati, da smo v minulem obdobju uveljavljali politiko industrializacije, sloneče delno na tem, da se sredstva akumulirajo iz kmetijskih izdelkov oziroma na podlagi nižjih cen kmetijskih pridelkov glede na cene industrijskih izdelkov oziroma na podlagi črpanja akumulacije iz kmetijstva za industrializacijo dežele.

SUROVINSKA BAZA ZA INDUSTRIJO IZ KMETIJSTVA JE ZAOSTALA

V teh pogojih je bil cilj politike vlade in Partije, da bi kar najbolj pomagali nerazvitim krajem in da bi deželo čimprej industrializirali. Zato smo močno forsirali industrijski razvoj v Makedoniji, Crni gori, BiH ter Dalmaciji, torej na tistih področjih, ki so bila v stari Jugoslaviji nerazvita. Precej smo storili v tem oziru tudi na Kosmetu, ne pa še dovolj. V dosedanem gospodarskem razvoju Jugoslavije so nastale v določenem smislu neskladnosti glede razvijanja surovinske baze in predelovanja industrije. Surovinska baza za industrijo iz kmetijstva je zaostala in to je zdaj eden izmed problemov vsega našega gospodarskega razvoja.

Cepprav smo največja sredstva doslej uporabili za razvoj surovinske baze in proizvodno reprodukcijskih potrebščin ter ekstraktivne industrije oziroma za racionalno izkoriščanje rudnih bogastev, čeprav smo največ investirali v to industrijo, ni bila dovolj povezana z razvojem surovinske baze iz kmetijstva, da bi lahko zaustavili nazadovanje plačilne bilance, ki se je poslabšala tembolj, ker smo industrializirali deželo. Kmetijstvo lahko razvijemo v celoti samo s politiko hitrejše industrializacije. Za gospodarstvo stare Jugoslavije je bilo značilno, da ni imela materialne tehnične baze ne trga. Industrijski razvoj pa odpira trg in omogoča ugodne pogoje za prodajo kmetijskih pridelkov. Tako je industrializacija v sedanjem trenutku ustvarila pogoje za razvoj kmetijstva.

ZA INDUSTRIJSKE IZDELKE JE POTREBEN ŠIRSI TRG

Skarje cen se odpirajo v korist kmetijskih proizvajalcev, kar koristi razvoju kmetijske proizvodnje. Na drugi strani pa je zgraditev industrijsko-tehnične baze ustvarila ugodne materialno-tehnične pogoje za razvoj kmetijstva. V takšnih pogojih gospodarstva razvoja nastane zdaj vprašanje strukturalne ureditve naše plačilne bilance. Pri izvozu naših industrijskih izdelkov bomo zavedali na zelo hudo konkurenco tujih dežel. Za naše industrijske izdelke je potreben širši trg, ne pa tako ozek, kakor je jugoslovanski, ker bi nas usmeritev na tako ozek trg obsodila na proizvodno, ki ne bi bila kos konkurenci v tujini. Naša industrija mora kljubovati tuji konkurenci in na težave v tem oziru ne smemo niti za trenutek pozabljati. Seveda bo potrebno kreditiranje in subvencioniranje našega izvoza ter izkoriščanje naših dokaj ugodnih političnih stikov z azijskimi deželami.

V razpravi na posvetovanju sta govorila med drugimi predsednik Ljudske skupščine Srbije Jovan Veselinov in predsednik Izvršnega sveta Srbije Miloš Minić. Prvi je obravnaval pospeševanje kmetijske proizvodnje na Kosmetu, drugi pa je poudaril, da ga je posvetovanje prepričalo, da je na Kosmetu razčiščena teoretična stran vprašanja, katero pot je treba ubrati v kmetijstvu.

Še o osnutku zakona o univerzi v Ljubljani

O študentih, njihovih pravicah in dolžnostih — Začasno ureditev perečih vprašanj bo treba sprejeti še nekateročasne določbe

Včeraj smo poročali o osnutku novega zakona o univerzi v Ljubljani, pri čemer smo omenili nekaj novosti, ki jih je vnesla v osnutek univerzitetnega sveta komisija Izvršnega sveta, danes pa se bomo pomudili nekoliko dlje pri tistem poglavju osnutka, ki govori o statusu študenta ter o pravicah in dolžnostih študentov.

Tako kot v nekaterih drugih poglavjih je tudi v tem vrsta stvari, ki jih bodo natančneje določili fakultetni statuti in posebni predpisi, poleg tega pa bodo nekatere urejene z začasnimi določbami. Nedvomno bodo potrebna taka določila za tisti del zakonskega osnutka, ki obravnava status študenta, da bi se stvari postopoma spravile v sklad z zakonskimi določili. V osnutku zakona je namreč rečeno, da izgubi status študenta, ki nudi študentu vrsto materialnih ugodnosti (socialno zavarovanje, stipendijo, otroške dodatke, odložitve vojaškega roka itd.), vsak študent, ki do konca zadnjega semestra ne diplomira; dalje študent, ki ne opravi v določenem času obvezne študijske prakse oziroma tistih izpitov, ki veljajo po študijskem načrtu kot pogoj za vpis v višji semester; dvakrat v isti semestru pa se študent na isti fakulteti ne more vpisati.

Toda osnutek zakona upošteva tu razne okoliščine in prepriča odločanje fakultetni upravi. Če namreč zaradi bolezni ali drugih izrednih okoliščin študent ni mogel pravočasno opraviti izpitov, obvezne študijske prakse ali obiskovati predavanj, mu fakultetna uprava lahko podaljša za določen čas status študenta ali pa dovoli ponavljati semester oz. opraviti obvezno študijsko prakso v poznejšem semestru. Prav tako lahko fakultetna uprava dovoli študentu, ki mu je prenehal status študenta zaradi priprave na izpit ali diplomsko delo, obiskovati seminar, laboratorij, knjižnico in podobno.

Med temi vprašanji je nedvomno na prvem mestu vprašanje absolutnega staža, ki ga osnutek zakona ne obravnava, bo pa rešeno s prehodnimi določbami, tako da bo prizadetim študentom omogočeno nemoteno dokončanje študijev.

Kakor smo že omenili, bo vrsta vprašanj dokončno določena s statuti fakultet. Tako bodo le-ti lahko dovoljevali v izjemnih primerih sočasen vpis na dveh fakultetah, če se bosta s tem strinjali obe fakultetni upravi; statut fakultete bo nadalje določil, na katere fakultete oziroma oddelke se lahko vpišejo izredni študenti; natančneje bodo predpisali določbe o pravicah in dolžnostih študentov, o katerih je v osnutku zakona rečeno, da imajo pravico in dolžnost, obiskovati predavanja, sodelovati pri vajah, se udeleževati drugih oblik pouka in delati izpite. Študenti sodelujejo pri delu univerzitetnih in fakultetnih organov, dalje pri vodstvu ustanov, ki se ukvarjajo z njihovimi zdravstvenimi, socialnimi in materialnimi vprašanji, kot so študentske ambulante, zdravstveni in počitniški domovi, študentski domovi in menze — o čemer bo prav tako določil predpisi o organizaciji, vodstvu in načinu dela ustanov statut univerze.

Drago meso — večja potrošnja jajc

Letos opažamo na domačem trgu jajc tako močno povečanje potrošnje, da je kritična domača potreba možna le ob precej zmanjšanem izvozu v inozemstvo. Povečanje potrošnje je bilo sicer predvideno že v družbenem planu, ki določa v korist domače potrošnje zmanjšanje izvoza, toda potreba so še v veliki meri narasla, kakor je bilo planirano. Pri tem je treba poudariti, da smo imeli lani rekordni izvoz jajc, ki je celo presegal predvojni obseg. Perutinarstvo se je v zadnjih letih močno razvilo. Po podatkih Zveznega zavoda za statistiko je od leta 1951 številno perutnine naraslo od 17 na 26 milijonov glav (v sami Sloveniji od 1,45 na 1,8), kar je imelo za posledico ustrezno povečanje proizvodnje jajc.

O vzrokih povečanja domače potrošnje in o izvozu jajc so v sredo razpravljali na plenarnem sestanku odbeka za jajca in perutninarstvo v Zvezni zbornici za Slovenijo. Med vzroki narasle potrošnje domače potrošnje so najvalj zlasti visoke cene mesa. Namesto mesa gospodinjje kupujejo jajca, ki so bila spomladi razmeroma poceni in se tudi zdaj, čeprav so spet nekoliko dražja, držijo približno na lanski višini. Ta držijo zaradi potrošnje, kako velika so pravilni odnosi med cenami posameznih živil, oziroma kako vpliva en trg na ostale trge. Po drugi strani pa letos odkup ni tak, kakor bi bilo pričakovati. Vse kaže, da proizvajalci tudi sami trošijo več jajc. Isto velja menda tudi za perutnino, kajti zmanjšan je vprašanje, zakaj prihaja na trg, zlasti v Ljubljani, tako malo perutnine, ko pa je vendar število perutne pri proizvajalcih v zadnjih letih tako močno naraslo.

Zaradi zmanjšane izvoza je domači trg navzlic mnogo večji potrebi stalno založen. Tudi v poslednjih mesecih se ni bati, da bi jajc zmanjkalo. Izvozi in cene jajc, ki so zdaj določeni tako, da se strani ni nevarnosti, da bi izvozniki s preplačevanjem jajc za izvoz povzročili nepravilno dvig cen. Razen tega pa je v njihovem interesu, da je odkupna cena čim stabilnejša. Izkušnje jih uče, da ob rastočih cenah odkup popuša, ker proizvajalci zadržujejo jajca v pričakovanju višjih cen, kar gre na škodo kvalitete, medtem ko se ob padajočih cenah nenkrat jajca pojavijo na trgu.

Kar pa se uče preskrbe v kritičnem zimskem razdobju, razpravljajo v zveznem merilu o načrtu, po katerem bi kazalo p-zimi uvažati jajca iz inozemskih hladilnic, ker se nam baje izplača izvažati v jeseni sveža jajca, pozimi pa uvažati hlajena. Naše kalkulacije za hladilna jajca so namreč zelo visoke. Navzlic temu bodo letos prvič poskušili vvažati jajca v domačih hladilnicah, kol n. pr. v podjetni hladilnici v Zagotju, za proizvodnjo hladilnic, kako drže kalkulacije glede hlajenja v domačih hladilnicah. Bolnišnice, hoteli in ostali veliki potrošniki pa so precej napotilo, da se še pred zimo založe z jajci in jih vlože.

Povedali smo že, da je letos izvoz jajc mnogo manjši, kakor je bil lani. Ker je glavna izvozna sezona za nam, računamo izvozniki, da bomo do konca leta dosegli v izvozu kmaj 7% iste količine, ki je predvidena v družbenem planu, čeprav je ta količina še precej manjša, kakor je oli laniški izvoz.

V terek popoldne je mešani pevski zbor Glasbene matice pod vodstvom svojega dirigenta prof. Cirila Cveteke priredil na vrtu klinični bolnišnice v Ljubljani zelo uspešen koncert partizanskih, narodnih in umetnih pesmi. Veliko število hvaležnih poslušalcev — bolnikov, ki so z zadovoljstvom sledili programu, je dokaz, kako je Uprava kliničnih bolnišnic ustregla bolnikom s povabilom odličnega zbora. Spontani aplavzi po vsaki pesmi, šopek rdečih vrtnic, ki jih je v imenu bolnikov poklonila dirigentu mlada pacientka, soize v obeh zgornjih pričajo, kako si bolnik želi kulturnega razvedrila predvsem v času, ko je za daljši čas ločen od svojih najdražjih in v skrbeh za svoje zdravje.

Kaj pričakujemo od živilske industrije

Razgovor našega dopisnika s tehničkim svetovalcem za živilsko industrijo Zvezne industrijske zbornice Miroslavom Nikitovićem

Živilska industrija za široko potrošnje je dobila v družbenem planu posebno mesto in v njo že več let investiramo znatne vsote. Beograjski dopisnik »Ljudske pravice« se je obrnil na tehničnega svetovalca za živilsko industrijo Zvezne industrijske zbornice Miroslava Nikitovića ter govoril z njim o uspehih in nadaljnjih možnostih te industrije v letu 1957.

»Z družbenim planom za leto 1957 so predvidena znatna investicijska sredstva za obnovo in rekonstrukcijo naprav živilske industrije. Za rekonstrukcijo in dograditev novih objektov je določenih 8.900.000.000 dinarjev. Za ostale gospodarske objekte, kakor so naprave za predelavo, za zboljšanje sadovnjakov, za nakup žive, za ureditev kmetijske službe itd. bomo investirali letos še 4.400.000.000 dinarjev.

LANI SMO DOBILI IZ 100 KG SLADKORNE PESE 14,4 KG SLADKORJA

Glavne panoge živilske industrije, sladkorne tovarne, oljarne in mlini, so začele že leta 1954 zagotavljati materialno bazo, tako da so dobile iz skladov za amorti-

zacija sredstva za rekonstrukcijo in obnovo zmogljivosti. Razen tega so dobile v družbenim planom leta 1955, 1956 in 1957 še posebna namembna sredstva iz splošnega investicijskega sklada za pospeševanje teh panog živilske industrije.

Rekonstrukcija sladkornih tovarn se razvija normalno. To se je pokazalo že lani, ko je bil dosežen največji uspeh v zadnjih 38 letih, ko smo iz 100 kg sladkorne pese dobili 14,4 kg sladkorja. Obnavljamo pa tudi oljarne. Lani smo dogradili naprave za proizvodnjo margarine pri oljarni v Zagrebu. V kratkem bosta dograjena še dva obrata za proizvodnjo margarine, prvi v Vrbasu, drugi pa pri tovarni »Servo Mihail« v Zrenjaninu. Tako bo domači trg preskrbljen z zadostnimi količinami margarine, da nam je ne bo treba več uvažati.

ZASTARELI MLINI

Znatne uspehe smo dosegli tudi v rekonstrukciji mlinske industrije. Združene industrije za proizvodnjo in predelavo moke je sestavilo perspektivni načrt obnove mlinske industrije, ki je večinoma zastarel (naši mlini so povprečno stari 30 let). Razen tega predvideva načrt tudi zgraditev mlinov v krajih, kjer jih praktično ni bilo.

Novo naprave v klavniški industriji gradimo po načrtu. Po načrtu tudi obnavljamo že obratojuče objekte. Zelo važna je tudi zgraditev več velikih samostojnih hladilnic, ki imajo posebno vlogo v vskladščanju in prometu z živilji, zlasti mesa, sočivja, sadja in rib. Industrija za predelovanje sadja in sočivja lani ni dosegla zaželenih uspehov, ker je bila sadna letina slaba. Sadja smo pridelali približno za 56% manj kakor predlanskim, in sicer ne samo pri nas, marveč tudi v vsej Evropi.

LETOS DOVOLJ EMBALAZE

Ker pa pričakujemo letos dobro letino in ker je naša živilska industrija preskrbljena z zadostnimi količinami steklene in pločevinaste embalaže, kakor tudi z drugimi reprodukcijskimi potrebščinami, lahko pričakujemo v tem oziru neprimerno večje uspehe kakor lani. Razen tega smo z novimi koeficienti pri uvozu na pol ali povsem predelanega sadja in sočivja v glavnem zaščitili domači trg.

Več podjetij živilske industrije je začelo temeljito proučevati proizvodnjo na pol pripravljenih jedi iz raznih koncentratov, juh itd. Za zdaj prednjači tovarna cikorkije »Frank« v Zagrebu, ki bo začela v kratkem izdelovati iz sočivja juhe. Posebno pozornost posvečamo tudi proizvodnji sadnih sokov za široko potrošnje in na tem področju lahko pričakujemo letos pomembnejše uspehe.

Naša živilska industrija v celoti je v prvih mesecih letošnjega leta močno napredovala. Vse kaže, da bo v drugi polovici leta napredovala še bolj, zlasti ko bo začela dobivati osnovne surovine. N. K.

Obravnavala je skupne ukrepe za obrambo pred poplavlami, idejni načrt za hidrosistem »Donava—Tisa—Donava« itd. Danes bo plenum komisije, potem pa bodo podpisali protokol.

NA SESTANKU Z NOVINARJI je predsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Hrvatske Josip Cazi sprožil nekatere probleme, ki se tičejo analitične ocene delovnih mest, ki jo zdaj obravnavajo v hrvatskih gospodarskih organizacijah. Cazi je kritiziral nekatere gospodarske voditelje in sindikalne podružnice, ker tej akciji ne dajo potrebnega pomena. Precejšnje število podjetij na Hrvatskem se minul mesec niti ni lotilo tega posla, čeprav bi morali do konca tega meseca zaključiti prvi in najvažnejši del, to je opis in popis delovnih mest v podjetjih.

POSVETOVANJE O UPO-RABI ALUMINIJA bo na pobudo Društva za tehnično varjenje od 14. do 16. t. m. v Splitu. Na posvetovanju se bodo pogovarjali o možnosti uporabe aluminija v naši industriji, zlasti pa v ladjedelništvu in industriji transportnih vagonov.

MANDAT CLANOV DELAVSKIH SVETOV naj bi podaljšali z enega na dve leti, da bi tako obdržali kontinuiteto in bolje izkoristili izkušnje. To bodo predlagali hrvatski delegati na kongresu delavskih svetov Jugoslavije. Razen tega pravijo med drugim, da bi pogostnejši sestanki vsega delovnega kolektiva s pravico odločanja v nekaterih vprašanih tudi mnogo prispevali k krepitvi delavskega samoupravljanja.

TISOČ OTROK PADLIH BORCEV IZ MAKEDONIJE bodo letos poslali na brezplačno letovanje v planinska, jezerska in obmorska letovišča v deželi. Razen tega bo 120 staršev padlih borcev po nekaj tednov na klimatskem in termalnem zdravljenju v naših najbolj znanih zdraviliščih.

NOVO-MEDMESTNO AVTOBUSNO PROGO bodo odprli 15. junija med Beogradom in Dubrovnikom. Avtobusi bodo vsak dan odhajali iz Beograda ob 5.30, iz Dubrovnika pa ob 7. uri. Cena vožnje bo 5155 dinarjev. Potniki bodo prenočevali v Sarajevu.

PREDSTAVNIKI JUGOSLOVANSKIH ZADRUŽNIH ORGANIZACIJ na XX. rednem kongresu Mednarodne združene zveze, ki bo od 4. do 7. avgusta v Stockholmu, bodo generalni sekretar Združene zveze Jugoslavije Ante Raos, član predsedstva Glavne zadrudne zveze Jugoslavije inž. Vojin Popović in član upravnega odbora Glavne zadrudne zveze prof. dr. Mihailo Vučković.

MALA STATISTIKA

V podjetjih je 6093 delavskih svetov

Informativno-dokumentarni priročnik o Jugoslaviji »Jugoslovenski pregled« objavlja v peti številki, ki bo v kratkem izšla, članek »Delavsko samoupravljanje v luči statistike«. Statistične podatke je zbral v začetku letošnjega leta Zavod za statistiko po stanju z dne 31. decembra 1956. To statistično gradivo zajema vsa podjetja, razen tistih, ki imajo 6 ali manj delavcev, ker v njih nimajo volitev.

● V naši državi je zdaj 6093 delavskih svetov. V podjetjih, ki imajo zaposlenih nad 50 delavcev, je 124.561 članov delavskih svetov, od teh blizu tri četrtine delavcev. To razmerje pa v vseh gospodarskih dejavnostih ni enako. V industriji, rudarstvu, kmetijstvu, gozdarstvu in obrti je odstotek delavcev v delavskih svetih večji. V obrti je delavcev v delavskih svetih 87%, v delavskih svetih drugih dejavnosti pa je sodelovanje uslužbencev relativno večje. Statistika kaže, da je število delavcev v delavskih svetih najmanjše v prometu. Pri tem

pa moramo upoštevati, da se ni povsem ugotovljen kriterij, kdo vse velja v prometu za delavca in kdo za uslužbenca.

● Kar zadeva sestavo delavskih svetov po kvalifikacijah, je v njih največ kvalificiranih delavcev, potem visokokvalificiranih in priučenih, najmanj pa nekvalificiranih. Za vsa gospodarstva področja tega ne bi mogli reči. V industriji, rudarstvu in trgovini so tako za kvalificiranimi priučenimi delavci in šele za njimi visokokvalificirani. V kmetijstvu pa so na prvem mestu nekvalificirani in šele za njimi priučenimi in kvalificirani, otem ko je visokokvalificiranega kadra v tej panogi samo kake 3% celotnega števila članov delavskih svetov. Položaj v obrti je v tem oziru povsem nasproten od položaja v kmetijstvu. V obrti je v delavskih svetih samo 4% nekvalificiranih delavcev.

Statistika poudarja dejstvo, da število kvalificiranih delavcev in strokovnih uslužbencev v delavskih svetih nenehoma narasča, kar je za večanje storilnosti zelo pomemben činitelj.

● Večina članov delavskih svetov so odrasli delavci in uslužbenci, mladine pa je v njih manj. Med 92.322 delavci je mladincev v delavskih svetih 26.122, mladink pa 18.902. Največ mladincev sodeluje v delavskih svetih v industriji in rudarstvu, najmanj pa v trgovini. Vtem ko velja za mladinke nasprotno.

● Zvezni zavod za statistiko je zbral tudi podatke o sestankih delovnih kolektivov podjetij, na katerih so obravnavali vprašanje upravljanja in delo organov delavskega upravljanja. Lani je bilo 31.157 sestankov delovnih kolektivov; od teh so jih sklicali delavski sveti 13.204, sindikalne organizacije pa 17.953. Razen tega je bilo tudi mnogo sestankov v posameznih obratih, oddelkih in drugih proizvodnih enotah, in sicer 9500. Referendume so imeli lani v 161 podjetjih. Med predsedniki delavskih svetov in direktorji podjetij je največ kvalificiranih delavcev, na drugem mestu so visokokvalificirani, na tretjem pa priučenimi delavci.

Zopet skraja?

Trenutno je italijanska vladna kriza tam, kjer je bila 6. maja, ko je odstopila Segnie tristranska vlada. »Operacija Zoli« se je izjavila. Toda dvajset dni razpeta vladna kriza omogoča nekaj temeljnih ugotovitev. Če pustimo ob strani dejstvo, da je tako imenovana sredinska politična formula štristranske koalicije zastarela, je nedvomno najpomembnejše, da v sedanjem razmerju političnih sil ni močega desničarskega politika. To pa ne je zavoljo opozicije tako imenovanih laičnih in levicarskih strank, marveč tudi sprico močnega nasprotovanja znotraj same Krščanske demokracije.

Prav zaradi tega odpora v demokristjanskim vrstah je bil Zoli pred glasovanjem o zaupnici v poslanski zbornici prisiljen zagotoviti, da bo zavrnil fašistične glasove. Tako je dobil en glas premalo in vladna kriza se nadaljuje.

Orednje vprašanje je zdaj, kje najti novo »oporo«? Faktiranje z desnice po izkušnji z Zolijem skoraj ni močeno, očitno štristranske formule, pa čeprav ni popolnoma izključeno, pa je politično nerazodno, saj bi tako kombinacijo bremenila vsa tista dediščina, ki je že zrušila Segnie vlado.

»Premik na levo«, kar bi omogočilo sestaviti edino vlado, praktično tudi ni izvedljivo, ker temu nasprotuje demokristjansko vodstvo in ka-

tegorični veto Vatikana. Nenni je zahteval so minimalne, kompromisne. Njegova stranka bi, kolikor je možno, sklepala iz Nennijevih včerajšnjih izjav, glasovala za vlado, ki bi se lotila reševanja socialnih vprašanj in bi jasno in nedvoumno odklonila desničarske glasove. Fanfani sicer ni, sodeč po nekaterih njegovih zadnjih govorih, a priori zavrgel te zamisli. Toda njegove načrte, kolikor so bili seveda mišljeni iskreno, je vatičanska dolga roka prekrizala. Opozorilo njenega glasila »Osservatore Romano« ne pušča nikakršnega dvoma. Tokrat so bili spretni mojstri besednih iger kategorični in nedvoumni: za katolike ni sodelovanja s socialisti! V politični jeziki prevedeno to pomeni, da mora Krščanska demokracija zavrniti Nennijeve ponudbe ne glede na njegovo spravištvost.

Kaj po vsem tem še preostaja? Najverjetneje se zdi vladati, ki bi opravljala zgolj upravne posle do splošnih volitev in polzkušila v parlamentu spraviti pod stroho proračun in pogodbi o skupnem evropskem trgu ter Evroatomu. Toda kljub temu ostaja odprto vprašanje, kje najti zaveznike?

Zolijeva epizoda sicer ni vsega razjasnila, vendar je nazorno dokazala skrajno nepopolnost desne kombinacije. Najti bo treba drugačno rešitev, pri čemer mnogi menijo, da so predčasne volitve še edino preostalo zdravilo.

Zahodnoevropski odpor

proti ameriškim načrtom o kontroli oboroževanja v Evropi

London, 12. jun. (Tanjug). V Londonu so danes objavili, da bo prihodnji sestanek ožjega odbora razorožitvene komisije OZN šele v petek. Ameriški delegat Stassen se še vedno mudi v Washingtonu, kjer se s predsednikom Eisenhowerjem in zunanjim ministrom Dullesom posvetojuje o stališčih zahodnoevropskih vlad do ameriških razorožitvenih načrtov.

Na sinočnjem sestanku z novinarji je ameriški zunanji minister pojasnil Stassenov prihod v Washington »s proceduralnimi komplikacijami«, ki so nastale med ZDA in ostalimi zahodnimi državami glede skupnega stališča nasproti sovjetskemu predlogu za razorožitve.

Dejstvo, da se zahodne države še niso sporazumele o skupnem odgovoru, dvoje Stassenovih potovanj v Washington in njegov zadnji obisk v Parizu kažejo na precejšnjo trenja med zahodnimi državami, čeprav je Dulles včeraj znanik »bistvene razlike« med njimi. V Londonu so amerškemu delegatu zlasti zamerili, da je imel med zasledanjem ožjega raz-

orožitvenega odbora večkrat zasebne sestanke s sovjetskimi delegatom Zorinom in da je pri tem omalovaževal zahodne delegate.

Kar zadeva bistvo sedanjih razgovorov in delni sporazum o razorožitvi, so v Londonu po Dullesovih pojasnilih o komplikacijah previdni. Predstavnik britanskega zunanjega ministrstva je danes na sestanku z novinarji izjavil, da angleška vlada ne izključuje misli o conji za kontrolo oboroževanja v Evropi, da pa bo vsak tak predlog zahteval skrbno proučitev. »Očitno je«, je pripomnil, da bo za odobritev vsakega predloga v tem smislu, ki zadeva ozemlja in suverenost določenega šteta evropskih dežel, potrebna njihova privolitve.

V obveščeni krogih pa pravijo, da še ni znano ali so zahodne dežele že zavzele dokončno stališče o vključitvi evropske cone za kontrolo oboroževanja v prvo fazo razorožitve. Za prvo razčiščevanje gledišč med zahodnimi deželami, ki sodelujejo v ožjem razorožitvenem odboru (ZDA, Velika Britanija, Francija in Kanada) se

bo vsekakor ponudila priložnost, ko se bo Stassen vrnil v London z novimi napotki.

Iz Osla poročajo, da bo Norveška v načelu podprla ameriške predloge o conji za letalsko kontrolo v okviru razorožitvenega načrta, ki ga bodo ZDA vsak čas predložile ožjemu razorožitvenemu odboru OZN v Londonu.

Aleš Bebler o razorožitvi

Pariz, 12. jun. (Tanjug). Jugoslovanski veleposlanik dr. Bebler je na kongresu bivših francoskih bojevnikov z vzhodnih front v Angersu izjavil, da bi bil mednarodni sporazum o razorožitvi, čeprav v omejenem obsegu, mnogo ugodnejši od neskončnega pričakovanja vseobsegajočega sporazuma.

Opozoril je na zaveznitvo med Francijo in Jugoslavijo v minulih dveh svetovnih vojnah in orisal težnje jugoslovanskih narodov za dosego razorožitve na svetu.

Ko se je dotaknil sedanjih razorožitvenih razgovorov med velikimi silami, je rekel, da pomanjkanje mednarodnih pogodb ne prispeva k odpravi nezaupanja v svetu. »Zato menimo, da bi bila lahko tudi delna pogodba, navzlic svojim slabim stranem, začetek nadaljnjih sporazumov.

Britanska trgovina

s Kitajsko in vprašanje Tajvana

London, 12. jun. (Tanjug). »Prepričani smo, da Kitajska in Velika Britanija lahko prav dobro živita v prijateljski, če bi ne bilo vmešavanja od zunaj«, je izjavil Ču En Laj v razgovoru z laburističnim poslancem Williamom Warbeyem, ki se je pravkar vrnil z obiska na Kitajskem.

V razgovoru, ki je bil danes objavljen v laburističnem »Daily Herald«, je kitajski ministrijski predsednik dejal, da kitajska vlada še nadalje stoji na stališču, da je Tajvan (Formoza) se-

stavn del Kitajske, in da ne more privoliti v ameriško politiko ZDA glede tega otoka. »Američani vedo, da do popolnega priznanja Kitajske ne bo minilo mnogo časa. Ker pa žele obdržati svoja oporišča na Tajvanu, je njih politika v priznavanju dveh Kitajsk: LR Kitajske in Tajvana, ki naj bi, kakor oni sugerirajo, obe imeli pravico sodelovati v OZN«.

O kitajsko-britanskih stikih je Ču En Laj dejal, da so znamenja, ki kažejo, da je nekaj odgovornih krogov v Veliki Britaniji pripravljenih slediti ameriški politiki. Obnova trgovine je manj važna od bodočnosti Tajvana. Zato je Ču En Laj obžaloval, da pušča Velika Britanija »odprta vrata ameriški politiki v zvezi s Tajvanom«.

Ču En Laj je v gstelem predlagal ustanovitev kitajskega konzulata v Hongkongu.

RAZGOVOR Z EJNARDOM GERHARDSENOM

Norveška razvojna pot

Usmerjevana investicijska politika — Delavci in upravljanje podjetij Vprašanje registracije jedrskih eksplozij

Oslo, junija
Med nedavnim obiskom državnega sekretarja za zunanje zadeve Koče Popovića na Norveškem je posebni dopisnik našega lista obiskal predsednika norveške vlade Ejnarja Gerhardsena in o enournem pogovoru zvedel od njega več zanimivih ugotovitev in mnenj o raznih norveških problemih in o sedanjem mednarodnem položaju.

— Ali so ti uspehi predosem posledica sedanje konjunktne na svetu, ki je prav norveškemu gospodarstvu prinesla izredno ugoden položaj?

Vzroki gospodarskih uspehov
— Samo delno — je odgovoril Gerhardsen. — Po mojem mnenju so bili važnejši ukrepi za vzpod-

bujanje splošne racionalizacije gospodarstva in povečanje njegove konkurenčne sposobnosti na svetovnem trgu.

Ko je govoril o novem programu, je Gerhardsen rekel, da vlada računa tudi v prihodnje na letno povečanje proizvodnje in potrošnje za 3%. Vlada bo tudi v prihodnje pospeševala investicije, glede katerih je Norveška že tako ena prvih dežel v Evropi. Predvsem gre za investicije v elektroenergetiko (po kateri je Norveška že zdaj na prebivalca prva dežela na svetu), dalje v trgovinsko ladjevje (ki se je v pri-

merjavi s predvojnimi potrojilo) in v industrijo. Glede docela industrijskih investicij bo težiče na boljšem izkoriščanju zmogljivosti, modernizaciji naprav, na racionalizaciji proizvodnih procesov za avtomatizacijo in podobno.

— Odločen pa je vendarle človek — je nadaljeval Gerhardsen. — Zdaj krepimo vlogo tega činitelja v dveh smereh: v izpopolnjevanju tehnične izobrazbe v podjetjih, zlasti inženirjev in tehnikov, ter v utrjevanju pravice do soodločanja delavcev v proizvodnji.

Vloga proizvodnih odborov

Potem je Gerhardsen govoril o pomenu delavskih svetov po proizvodnih panogah, v katerih so delodajalci in delavci, ki odločajo o najvažnejših vprašanjih svoje panoge, o gradnji novih podjetij in o razširjanju že obratovalnih, o finančnem saniranju podjetij, o katerih ugotove, da imajo pogoje za obstoj, o razvoju in pospejevanju celotne panoge in podobnem.

— Njihovo delo pa ni povsod uspešno — je dejal. — Najbolj plodno je v tistih panogah, ki smo jih znižanjem uvoznih carin prisilili, da so se spopirjele s konkurenco svetovnega trga, kakor sta to tekstilna in usnjarska industrija.

Delavske stranke in sindikatov med sindikalnim vodstvom in Zvezo industrijcev dosežen sporazum, po katerem bodo morali upravni odbori delniških družb v industriji redno obveščati delavce o gnotnem in finančnem stanju podjetij in se z njimi posvetovati pred vsakim važnim sklepom, kakor je denimo, sprememba proizvodnih planov, preusmerjanje ali zmanjšanje proizvodnje itd.

Potem sem se zanimal za nove norveške načrte o izkoriščanju jedrske energije v mirnodobne namene. Predsednik norveške vlade je rekel, da daje država znatna proračunska sredstva za raziskovalna dela, mnogo pa prispevajo tudi nekatere industrijske panoge same. Zatem je pogovor nanese na vprašanje tako imenovanega kulturnega programa, sprejetega na nedavnem kongresu Delavske stranke. Gerhardsen je rekel, da bo njegova stranka v prihodnjem obdobju vse bolj skrbela za razvoj prosvetnega življenja, da bi se splošna kulturna raven norveškega ljudstva še bolj dvignila.

Norveški ministrijski predsednik in vodja Delavske stranke Ejnard Gerhardsen

Gošnjak v vojni akademiji »Džerdžinski«

Moskva, 12. jun. (Tanjug). Državni sekretar za obrambo general armije Ivan Gošnjak, ki je na obisku v Sovjetski zvezi, si je danes ogledal artilerijsko-inženirsko akademijo »Džerdžinski«. Generala Gošnjaka so spremljali maršal Malinovski, armijski general Kuratov, maršal artilerije Varencev in Čistjakov. Načelnik akademije generalni polkovnik Odincev je gostu privedil kosilo, ki je poteklo v prijetnem razpoloženju.

Mednarodna vprašanja

Potem se je pogovor zasukal na mednarodno področje. Gerhardsen sam najprej prosil, naj pove kaj o nedavnem sklepu vodstva Delavske stranke, da pride na dnevni red bližnjega zasedanja Socialistične internacionale na Dunaju vprašanje francoske politike v Alžiru.

— Naša javnost je z velikim negotovanjem reagirala na francosko politiko v Alžiru, zlasti ker je bila to politika socialistične vlade. Delavska stranka bo to obsojala na zasedanju Internacionale na Dunaju in zahtevali bomo, da tudi ta forum obsodi metode, ki jih je vlada Socialistične stranke uporabljala nasproti alžirskemu ljudstvu.

nih mednarodnih problemov. V odgovoru na to vprašanje je Gerhardsen najprej omenil svoječasno pobudo norveške vlade, sproženo skupaj z japonsko in kanadsko vlado pred OZN, da bi ustanovili poseben odbor, ki bi mu morali prijaviti vsako poskusno atomsko eksplozijo in katerega člani bi lahko potem objektivno obvestili OZN in svetovno javnost o pravih posledicah takšnih eksplozij.

— To bi bil prvi korak na poti k dokončni prepovedi jedrskih eksplozij. Mi stojimo na načelnem stališču, da je treba sploh prepovedati uporabo in proizvodnjo atomskega orožja, in sicer na podlagi medsebojne kontrole.

Prvi korak k razorožitvi

Sledilo je vprašanje o vlogi malih dežel v obravnavanju važ-

Glede vloge malih dežel je predsednik norveške vlade rekel:

— Vprašanje razorožitve je zdaj najvažnejše. Naj bo prvi korak na poti k sporazumu še tako neznan, vendar bi bil zelo velik. Male dežele si morajo zmerom prizadevati, da bi dosegli sporazum o razorožitvi. Vendar pa je pri tem najvažnejše, da so vlesile pripravljene skleniti sporazum. Na londonske razgovore o razorožitvi mnogi že zdaj gledajo s precejšnjim optimizmom.

Pred umikom kanadskih liberalcev z oblasti

Ottawa, 12. jun. (Reuter) Liberalna stranka, ki je že 22 let na oblasti, je predvčerajšnjim na volitvah doživela hud neuspeh. Konservativna stranka Johna Diefenbakerja je dobila 110, Liberalna pa 103 mandate. Iz treh volilnih okrajev rezultati še niso znani. Na volitvah leta 1953 je Liberalna stranka dobila 170 izmed 265 poslancev, kolikor jih šteje kanadski Spodnji dom.

Ker je bila polovica članov sedanjega Saint Laurentove vlade na volitvah poražena, pričakujejo, da bo predsednik vlade odstopil in da bo vodja konservativcev Diefenbaker sestavil novo vlado.

— Ali ste tudi vi optimist?

— Da, tudi jaz. Zdi se mi, da se obe strani lotevata tega vprašanja z mnogo večjo resnostjo kakor prej in da je na obeh straneh dobra volja, da bi dosegli sporazum. Zato je tudi večja verjetnost, da bodo sporazum dosegli.

Ali bo zdaj konec miselnosti »Maginotove linije«

— Na nedavnem predavanju pred članstvom Delavske stranke ste govorili o nevarnostih »blokouske politike« in uporabili izraz »miselnost Maginotove linije«. V kakšnem smislu ste to rekli?

— S tem sem hotel reči, da so dosedanja pogajanja med obema blokoma v iskanju izhoda iz spornih vprašanj v marsičem spominjala na pogajanja med dvema armadama in strelskih jarkih. Tako res ni moč najti izhoda. Med prejšnjimi razgovori je vsaka stran že vnaprej obsojala kakršenkoli osnutek sporazuma že zato, ker ga je sprožila druga stran. Vse to pa je spremljala še nekakšna propagandna vojna. Nasprotno pa so sedanjí razgovori v Londonu konstruktivni, realistični in zelo resni.

Na koncu sem hotel zvedeti še, kaj si obeta norveška delavska stranka od bližnjih volitev. Gerhardsen pa je smeje izjavil, da za prognoze še ni čas.

M. Bajec

Obdolžitve na obdolžitve

Zahodni odgovori sovjetski vladi na predlog o nevtralizaciji dežel na Bližnjem vzhodu

Paris, 12. jun. (Reuter). Tu so danes objavili francosko noto, ki je bila včeraj izročena sovjetski vladi kot odgovor na sovjetski predlog z dne 19. aprila o skupni deklaraciji, v kateri bi obsodili vsako uporabo sile na Bližnjem vzhodu.

Kakor britanska in ameriška je tudi francoska vlada zavrnila sovjetski predlog in v notí poudarila, da je treba pred načelnimi deklaracijami razčistiti vprašanja Bližnjega vzhoda. Nota obdoljuje Sovjetsko zvezo, da je zavzela »negativno stališče« do problemov Bližnjega vzhoda, še posebej pa, da je podprla egiptskega predsednika Naserja in dobavljala orožje na tem področju. Francoska vlada je pripravljena na vzpostavitev reda in miru na

Bližnjem vzhodu, a sodi, da je vsaka nadaljnja izmenjava misli s Sovjetsko zvezo o tem brez koristi, »dokler sovjetska vlada ne bo voljna proučiti rešitve, ki jo narekujejo konkretni problemi tega področja«. V kompleksu vprašanj Bližnjega vzhoda so po francoskem mnenju bistveni odnosi med arabskimi deželami in Izraelom in zato je zdaj najboljše rešitev spetovati OZN, da s svojimi silami še nadalje vzdržuje mir v Palestini.

Na podoben način so zavrnilo sovjetsko noto tudi britanska in ameriška vlada. V svojih notah sta poudarili, da so načela, ki jih predlaga Sovjetska zveza, vsebovana že v ustanovni listini OZN in da zato ni potrebna posebna deklaracija take vrste.

Z VSEH STRANI SVETA

IRSKA

ZOPET IRA
Belfast, 11. jun. (AFP). Pripadniki irske republikanske armade (IRA) so s bombami napadli cestni most pri Clontarf. Napadli so tudi nekó pošto postajo in telefonske naprave v bližini mesta Coolislanda. Zrtev ni bilo, materialna škoda pa je precejšnija.

VELIKA BRITANIJA

NOV MINISTER
London, 12. jun. (Reuter). Danes so objavili, da je bil lord Mancroft imenovan za ministra brez portfelja v britanski vladi. Na tem položaju je zamenjal earla Munsterja, ki je odstopil, ker se hoče posvetiti delu v Konservativni stranki. Mancroft je bil doslej parlamentarni sekretar za obrambo.

Izraelska ladja v Akabskem zalivu

Beirut, 12. jun. (AFP). Danes je po Akabskem zalivu plula prva izraelska trgovska ladja »Athit«, odkar je Egipt opustil blokado zaliva. Doslej so skozi Tiranska vrata plule samo druge ladje, ki so bile namenjene v izraelsko luko Ejlat. Izraelska ladja, ki so jo spremljale vojne ladje in letala, je brez motenj plula skozi ožino. Intervenerali niso niti Egipt, niti Saudija, niti Jordanija.

TUNIZIJA

INCIDENT BLIZU GABESA
Tunis, 12. jun. (Reuter). Med nekó francosko vojaško enoto in odredom tuniške nacionalne garde je prišlo do streljanja. Incident se je primeril 80 kilometrov južno od Gabesa. En francoski vojak je bil ranjen.

MAROKO

POLOŽAJ FRANCOSEKIH PRAVNIKOV
Rabat, 12. jun. (AFP). Tu so sklenili s Francijo konvencijo o sodnem in pravnem sodelovanju obeh dežel. Konvencija zagotavlja francoskim odvetnikom strobojno poklicno delo v Maroku in maroškim v Franciji. V posebnem dodatku h konvenciji je urejen položaj 200 francoskih sodnikov v Maroku.

CIPER

O BRITANSKEM NASILJU
Nikosia, 12. jun. (AFP). Združene ciprskih odvetnikov je poslalo v London delegacijo, ki bo britanskemu odvetniškemu združenju izročila dokumente o nasiljih britanskih čet na Cipru.

KITAJSKA

TAJFUN V SANSIJU
Hongkong, 12. jun. (Reuter). Tajfun je pustošil po severnem in srednjem delu Kitajske. Kakor poročata pekiški radio, je v Sansiju razdejal 40 stavb. Velika je materialna škoda tudi v Sinseju. Osem ljudi je bilo pokodovanih.

JAPONSKA

GRIPA SE ŠIRI
Tokio, 12. jun. (AFP). Gripa se nadalje razšira po Japonski. Osnaki po znanju okoli 13. šol. Zaradi bolezní na prihaja v šole 70.000 učencev. V nekaterih industrijskih obratih je delo ustavljeno. V Tokiu je bil danes stanelek šolskih upraviteljev, ki so razpravljali o začasni zapoti šol po vsem mestu.

ZDA

NEMŠKI PRISPEVEK ZA AMERIŠKO VOJSKO
Washington, 12. jun. (Reuter). Zunanje ministrstvo je objavilo, da bo Zahodna Nemčija v tem letu plačala 87 milijonov dolarjev za vzdrževanje ameriških čet na njenem ozemlju.

PO POKOLU DOMAČINOV IN POŽIGIH V MESTU ALŽIRU

BILANCA »POVRAČILA«
nezaščitenemu civilnemu prebivalstvu v Alžiru

Zakaj so zdaj odredili izjemne ukrepe in pred kom blokirali mesto?

Paris, 12. jun. (Tanjug). Burni dvodnevni neredi in izgredi francoskih priseljencev proti muslimanom v mestu Alžiru so se končali šele sinoči pozno v noč. Po dosedanjih francoskih poročilih je bilo v uličnih spopadih 12 muslimanov ubitih, nad 100 pa nevarneje ranjenih. Demonstranti so razbili in izropali nad sto muslimanskih trgovin, mnogo so jih tudi zažgali. Razbili ali zažgali so tudi vse avtomobile in druga vozila Alžircev, kar so jih našli na ulicah. Po ulicah so pretepli 30 muslimanov, tako da so jih morali nezavestne odpeljati v bolnišnico. Policija in padalci niso intervenirali in so aretirali več sto »sumljivih« Alžircev.

Do krvavih neredov proti muslimanskemu prebivalstvu na ulicah Alžira je prišlo najprej v ponedeljek, nadaljevali pa so se vse večerajšnji dan. Nemiri so izbruhnili med pogrebom žrtev neke uporniške divizije, do katere je prišlo v nedeljo zvečer v vojaški kazini. Tam je bilo ubitih 8 Francozov, blizu 100 pa ranjenih.

Pariški časniki pričbujejo danes obširne opise včerajšnjih incidentov. Desničarski »Figaro« pravi, da so »mladi Evropejci linčali muslimane, ki so hodili po ulicah«. »Humanité« opozarja na fašistični značaj izgrediv. Demonstranti so opustošili cel muslimanski okraj mesta.

PRED KONGRESOM DELAVSKIH SVETOV

ŽELEZNIŠKA KOLESA se vrtijo, a prepočasi

Iz problematike največjega slovenskega delovnega kolektiva

NAJMLAJŠA ZGODOVINA DELAVSKEGA SAMOUPRAVLJANJA

Na železnici so uvedli delavsko samoupravljanje štiri leta za tem, ko je izšel temeljni zakon o delavskih svetih in ko so naši delovni kolektivi prevzeli svoja podjetja v upravljanje. To razliko so narekovali zaradi posebnih pogojev dela na železnici neposredni družbeni interes, ne pa morda nezaupanje do železničarjev. Tako velikansko telo je pač sestavljeno iz manjših udov, iz brezštevilnih večjih in manjših

obnavljati, ker so morali razpoložljiva sredstva uporabiti za obnovo med vojno porušenih objektov. Amortizacijska sredstva namreč niti ne zadoščajo za investicijsko vzdrževanje. Skupno s prepotrebno obnovo in nadomestitvijo dotrajanih objektov, bi morala znašati finančna sredstva skoraj 10 milijard dinarjev letno, če bi hoteli sanirati stanje v predvideni dobi 15 let. Železnica obratuje zelo neekonomsko in zaostaja za splošnim gospodarskim razvojem in za razvojem železnic v tehnično naprednejših državah.

130 MILIJARD V 15 LETIH

Za kritje potreb železnice v naslednjih 15 letih bi po perspektivnem planu potrebovali okrog 130 milijard. Amortizacijska sredstva sama bodo predvidoma krila le dve tretjini potreb, medtem ko bo treba drugo dobiti iz družbenih sredstev. Razen najnujnejše sanacije iz amortizacijskih sredstev bo treba misliti tudi na vzporedno povečanje zmogljivosti z novimi investicijami. Treba bo mehanizirati delo in naprave, povečati hitrost prevozov, povečati propustnost prog, nabaviti nova vozna sredstva in elektrificirati proge, modernizirati signalne, varnostne ter telegrafsko-telefonske naprave itd. Organe delavskega samoupravljanja skupnosti podjetij ljubljanske direkcije čakajo v zvezi z modernizacijo železnic težke naloge. Za pravilno reševanje teh nalog bodo morali imeti pred očmi skupne interese Jugoslovanskih železnic ter bodo morali interese lastnih podjetij vsklajevati z interesi teritorialno-upravnih enot in celotne jugoslovanske skupnosti.

FUNKCIJE NISO JASNO RAZDELJENE

Gre namreč za oblastne funkcije, ki jih železnica vrši v imenu države, in na drugi strani za gospodarske funkcije. Najprej bi bilo te funkcije treba razdeliti — varnost prometa na eno stran in gospodarnost prometa na drugo. Trenutno niso povsem jasni pojmi glede funkcije sekretariata za promet, železniške direkcije in prometne zbornice v odnosu do železniškega transportnega podjetja. Zaradi te nerazčiščenosti pride večkrat tudi do nesporazumov.

Generalna direkcija je n. pr. navajena kot naslednik bivšega ministrstva še vedno na to, da vodi celotno železniško politiko in zato še ni prenesla mnogo kompetenc na samoupravne organe, ki bi edini morali voditi svoje posle. Zdej pa samoupravni organi v glavnem le potrjujejo že določeno linijo in politiko generalne direkcije. Upravni odbor pri generalni direkciji ni vedno niti dovolj informiran, da bi povsem kompetentno odločal o posameznih vprašanjih.

70 % VPRAŠANJ REŠUJE UPRAVNI APARAT

Generalna direkcija diktira izkoriščanje amortizacijskega sklada železniških transportnih podjetij ter usmerja izkoriščanje sklada za samostojno razpolaganje.

Da bo železna cesta gladka in varna

Potnik, ki na odročni postaji čaka na vlak in preklinja zamudo, pešec, ki mu tik pred nosom spustijo železniško rampo, in komercialist, ki nestrpno pričakuje pošiljko naročenega blaga, imajo po navadi veliko povedati na račun železnic. Železniška kolesa se pa nepretrgoma vrtijo in ustvarjajo dohodek ter oživljajo naše gospodarsko in družbeno življenje. Vsi pa, ki premalo poznamo enakomerni takt železniških koles, se večinoma hudujemo nad stotimi stvarmi in izmišljenimi pomanjkljivostmi železniškega prometa.

Tehnični razvoj je vnesel tudi v promet znatne spremembe. Avtomobili in ponekod tudi letala resno konkurirajo železnici. Izpodriniti je pa ne morejo. Se celo: železnica postaja vedno pomembnejša v gospodarstvu zaradi količinskega prevoza blaga in v družbenem življenju, ker zblizuje ljudi in narode.

Težak, sajast, sopihajoč stroj, ki vleče za sabo kačo na kolesih in v katerega se tako radi zazremo, čeprav smo ga že sto in stokrat opazovali, ko je drdral mimo nas, je le prisposoba velikanske in komplicirane organizacije, ki ji uradno pravimo skupnost Jugoslovanskih železnic. Ob pogledu na vlak pa le redko pomislimo na to, da samo na območju ljubljanske železniške direkcije dela za to, da tisti vlak pelje mimo nas redno in varno, kakih 17.000 ljudi. Ne samo za tisti vlak, pač pa za vse, ki vozijo po naših progah. In vseh teh toliko tisoč ljudi mora delati natančno ko ura, da lahko gre en sam vlak redno in varno mimo nas.

Določa nadalje, kaj smejo podjetja nabavljati in uporabljati. Dogaja se, da rešuje danes upravni aparat pri generalni direkciji 70 % takih vprašanj, ki bi jih moral reševati organ delavskega samoupravljanja. Mnogo teh vprašanj bi kolektivi bolje in hitreje reševali, če bi generalna direkcija le usmerjala izkoriščanje skladov, ne pa postavljala limite na finančna sredstva. Vsak kolektiv namreč najbolje ve sam, kaj mora n. pr. nabaviti in kako najkoristneje vložiti sredstva. Vloga aparata pri generalni direkciji pride do izraza tudi v tem, da pripravlja sklepe za upravni odbor, ki jih v večini primerov le-ta enostavno potrjuje. Podjetja tako nimajo dejansko izrazitega vpliva na razdeljevanje sredstev iz posameznih skupnih skladov.

Generalna direkcija si je prilastila mnoge pristojnosti, ki jih tudi zakonski predpisi ne pred-

Železniški promet terja celo armado ljudi, ki skrbijo za varnost in sproti obnavljajo iztrošene naprave in tirske

videvajo. Tako usmerja med drugim 50 % sklada za samostojno razpolaganje in pri tem ukrepa celo tako, da prisili posamezno podjetje, da še tisti del sklada, ki mu preostane, uporabi za dela, za katera so predvidena sredstva iz amortizacijskega sklada.

VAŽNA JE TUDI DECENTRALIZACIJA V SAMEM PODJETJU

Generalna direkcija si morda upravičeno pridržuje razdeljevanje amortizacijskega sklada, čeprav bi republiška železniška transportna podjetja morda bila že dovolj močna, oziroma sposobna, da bi sama upravljala s svojimi amortizacijskimi skladi in z njimi tudi mnogo naredila, ker so ti skladi precejšnji. Važnejša stvar je morda še prej decentralizacija v podjetju samem. Omenili smo, da ima Železniško transportno podjetje v Ljubljani 11.000 ljudi. Zdej predvidevajo, da bodo še nekatera podjetja (podjetja za vzdrževanje prog) priključena transportnemu. To pomeni, da bo kolektiv še narasel.

Tako velik kolektiv, sestavljen iz več ali manj samostojnih enot, ne bi mogel pravilno upravljati zaupana mu sredstva, če bo še nadalje ostal razbit in take enote, kot so sedaj, ki gredo od pet do več sto ljudi. Letos je Železniško transportno podjetje v Ljubljani razdelilo med te enote okrog 200 milijonov dinarjev iz sklada za samostojno razpolaganje. Vprašanje je, kaj bodo enote, ki so dobile po 5000 in tudi tiste, ki so dobile po 20.000 dinarjev, naredile s temi sredstvi? Drugače je z njimi, večjimi, ki so dobile po milijon in več.

ZA NOVE GOSPODARSKE ENOTE
Pri decentralizaciji torej ne gre le za dobiček v čim manjše eno-

te in prenašanje pristojnosti na nove gospodarske enote mogoče po progah in progovnih odsekih tako, da bi vse te nove enote, ki bi morale imeti tudi svojo materialno bazo, oziroma količino dela in ceno, imele tudi določene pristojnosti. Kolikor bi te enote n. povezovalne železniških transportnih podjetij in za združenje, ki naj namesto sedanje generalne direkcije vodi in koordinira gospodarsko politiko posameznih podjetij. V republikah pa naj bi namesto sedanje direkcije ustanovili združenje vseh teritorialnih železniških podjetij. Zvezni

V modernizaciji železnic igrajo veliko vlogo naprave za TT zvezo

pr. ustvarile dobiček, bi morale imeti možnost tudi ta dobiček samostojno razdeliti. Pa ni razdeljevanje dobička najvažnejše vprašanje.

Tako združevanje v progovne enote je pri praktičnem izvajanju precej komplicirano. Zlasti bi bila potrebna točna evidenca, da ne bi prihajalo do dupliranja dela. Na železniškem transportnem podjetju v Ljubljani že nekaj časa govorijo o tem, da bi poskušali s takim združevanjem na progah od Jesenic do Gorice.

EKONOMSKA STIMULACIJA SAMOUPRAVLJANJA

S tako delitvijo oziroma z združevanjem na progovne enote bi tudi mnogo hitreje prišli do ekonomske stimulacije samoupravljanja, ker bi za promet na določeni progah skrbeli prav vsi uslužbenci na vseh postajah in ne le odpravnik vlakov na začetni postaji. Razumljivo je, da bi tisti, ki so se bolj trudili, imeli tudi večjo nagrado. Doselej so dobiček delili enako na vse člane kolektiva ne glede na prizadevanost in zasluge posameznikov, ki so največ doprinesli za ustvarjanje tega dobička. Tako je doslej bilo vseeno, če je n. pr. premikač v Zalogu predelal v 24 urah 1000 ali 2000 voz, če je prometnik v Ljubljani odpravil vlake z zamudo ali brez nje. V prometu je sto raznih del, ki bi jih bilo dobro stimulirati.

Premiranje bi pa prišlo do veljavne, če bi sredstva za premije pridobivali iz prihrankov, knjižili pa v breme stroškov. Premije iz dobička na osnovi knjigovodskih podatkov ne morejo biti stimulativne, ker bi se lahko zgodilo, da ne bi mogli nagraditi ljudi, ki vlagajo veliko truda in prihranijo veliko materiala, če ne bi iz objektivnih razlogov mogli ustvariti dobička.

Vsako železniško transportno podjetje v državi ima plačan prevoz na svojem teritoriju. Cene prevozov pa so različne za različno blago (najcenejši je prevoz gradbenega materiala). Stroški prevoza so pa isti za vse blago. To pomeni, da železnica ima prav toliko stroškov, če prepelje n. pr. na 100 km vagon kamenja ali vagon zlata. Plačano pa dobi po vnaprej določeni tarifi različno.

Zdej pa gre zato, da bi vsako podjetje postavilo neke določene stroške za prevoz in bi za različno na nižji tarifi dobilo sredstva iz proračuna (regres). S tem bi izločili delitev dohodka preko generalne direkcije, kar bi sicer povzročilo več dela, vendar bi bilo v prid decentralizaciji, samoupravljanju in bi posamezna podjetja dosegla tudi večji efekt.

DECENTRALIZACIJA BI RAZČISTILA MNOGE ZADEVE

V vsaki republici bi lahko izvrševala vse naloge, ki so v zvezi z dejavnostjo prometa, kakor tudi druge stvari, ki so s transportom neposredno povezane, ena sama gospodarska organizacija. Tako bi lahko odpadle tudi direkcije z generalno vred, ki bi jih po razmejivni funkciji lahko nadomestila združenja železniških podjetij in bi sekretariat za promet in zvezo s tem pridobil važnejšo vlogo. Gre tu predvsem za

sekretariat za promet in zvezo ter republiški sekretariat za promet bi tako dobili tisto vlogo, ki jim pripada ter bi prevzeli nase vse tiste državno-oblastvene funkcije tudi pri železniškem prometu, ki jih zdaj po pooblastilu Zveznega izvršnega sveta opravlja generalna direkcija.

Prav tako bi prišla do izraza tudi družbena vloga prometnih zbornic, ker bi združenja prišla v njihov sklop, zbornica bi nato dejansko prevzela družbeno-gospodarsko vlogo prometnih podjetij, kakršno imajo druge zbornice za druga podjetja.

In polagoma bi se začeli razčiščevati tudi odnosi železniških podjetij do komun, ki so zdaj brez kakršnegakoli interesa glede na železnico, če delno izvmemo namenska podjetja, razen da pobirajo stanovanjski prispevek.

NA KONGRES Z ZAHTEVO PO VEČJI SAMOSTOJNOSTI

V železniških podjetjih mnogo razpravljajo o delavskem samoupravljanju. Prav priprave na kongres so prinesle tudi na železnici nekaj novih pogledov na delavsko samoupravljanje. Po triletni praksi se že jasneje vidi pot nadaljnjega razvoja. Predvsem je važno, da se na železnici rešijo starega pojmovanja, ki se izvira iz centralističnega ad-

Elektrifikacija se z dveh strani pomika proti Ljubljani

ministrativnega vodenja. Tako miselnost prevladuje zlasti še pri nekaterih starejših članih kolektivov.

Važno je, da bi dosegli z decentralizacijo večje samostojnosti in pristojnosti organov delavskega samoupravljanja v železniških podjetjih in enotah, zlasti večjih (kurilnice, velike postaje, sekcije ipd.). Razčistiti bo treba tudi delavsko samoupravljanje pri manjših enotah, ki nimajo pogojev za samostojno gospodarjenje.

Milko Štolfa

Počitniška kooperacija

Za ureditev razmeroma velikega sindikalnega počitniškega doma v Seči pri Portorožu so delovni kolektivi gospodarskih organizacij mariborske mestne komunne Center prispevali precejšnja sredstva v obliki deležev za uporabo posameznih ležišč v prihodnjih petih letih

Nov obmorski dom že dober teden služi svojemu namenu. V njegovih 23 sobah je na razpolago skupaj 65 postelj. Dnevni penzion velja brez taks 320 dinarjev. Počitniška stavba je sredi zelenja kake pol ure hoda od portoroškega središča in bo po dosedanjih podatkih popolnoma zasedena do konca septembra, v veliki meri pa še oktobra.

ZELJA JE VNDARLE POSTALA STVARNOST

Vendarle — saj so člani številnih sindikalnih podružnic v področju mariborske občine Center dolga leta iskali pot, ki naj jih mimo dragih hotelov pripelje do letovanja ob morju. Gre namreč predvsem za kolektive manjših podjetij, ki si ne morejo privoščiti lastnih počitniških domov. In čeprav je zamisel vznikla že lani, so na pobudo občinskega sindikalnega sveta reči postavili na noge šele v prvih letošnjih mesecih. Tedaj so sindikalni delavci občine Center posredovali želje članstva predsedniku ljudskega odbora piranske komunne Davorinu Ferligoju. In naposled: občinski sindikalni svet Center je v svojem proračunu štel razne izdatke in s toliko večjimi lastnimi sredstvi nemudoma odkupil zgradbo pri Portorožu.

Nekako tri mesece pred začetkom sezone so preureditvena dela stekla s polno paro. Še prej so kolektivi mnogih mariborskih podjetij vložili po 60.000 dinarjev za uporabo posameznih postelj v prihodnjih petih letih. Tako so zbrali približno 3 milijone. Prav tolikšno vsoto si je občinski sindikalni svet izposodil, medtem ko so preostala sredstva prispevale razne organizacije in ustanove. Pri vsem tem velja omeniti Okrajni sindikalni svet, Zavod za socialno zavarovanje in Okrajno obrtno zbornico v Mariboru, zlasti pa člane kolektiva podjetij »Konstruktor« in »Elektro Maribor« ter državnega obrtnega mojstra Klinarja s sodelavci, ki so opravili gradbena dela, uredili električno razsvetljavo in napeljali vodovod.

KORISTNE POSEBNOSTI

Temeljito preurejena zgradba je zdaj praktično nov dom. Novo pa je v njem med drugim tudi to, da so dve sobi s skupaj desetimi ležišči namenili izključno tistim vajencem, ki se uče v težkih delovnih razmerah. Da pa bi jim še občutneje pomagali, so zanje določili ceno dnevnega penziona le v višini 150 dinarjev!

Na drugi strani je občinski sindikalni svet ustregel številnim članom kolektivov, ki ob morju nimajo niti lastnih domov niti postelj v počitniški stavbi v Seči

pri Portorožu. V bližini slednje jim je zato dodelil prostor za taborjenje. Zanj se razen delavcev

Del doma sindikatov mariborske občine ob nedavni svečani otvoritvi

in uslužbenecv nekaterih mariborskih in okoljskih obratov že zanima celo Okrajni sindikalni svet v Celju.

Naj slednjič zapišemo še to, da sodi k domu pri Portorožu tudi 14.600 m² zemljišča, ki je v katastrskih dokumentih zaznamovano kot oljčni gaj. Ali ob nasadih oljk je prav tako precej njivske površine, ki so jo skrbno obdelali in posadili. Tako razpolaga zdaj dom sindikatov mariborske občine Center z ekonomijo, ki bo dajala dovolj ceninih pridelkov za potrebe penzionskih gostov in vzporedno s tem tudi za zadovoljivo oskrbo letoviščarjev pod šotori v neposredni okolici stavbe.

Skratka: v novem mariborskem obmorskem domu se polagoma in v malem uveljavlja nekakšna razveseljiva sindikalna počitniška kooperacija. Vj. K.

Od vsepovsod

NOVA GORICA:

Uredništvo »Primorskih novic« iz Nove Gorice je razpisalo nagradni natečaj za literarne prispevke, ki naj bi obravnavali dogodke iz našega sodobnega življenja in iz narodnoosvobodilne borbe. Za tri najboljše prispevke so določene denarne nagrade po pet, tri in dva tisoč dinarjev.

ŠOŠTANJ:

V Šoštanju nad Šoštanjem so imeli pretekli teden dvodnevni ideološko-politični seminar. Udeležilo se ga je 30 članov občinskega sindikalnega sveta in predsednikov sindikalnih

podružnic. Predavatelj so predavali o marksizmu, o vodenju sestankov, delavskem samoupravljanju, higienko-tehnični zaščiti dela, o osnovah družbenega sistema, o reformi zolstva in o našem gospodarstvu. Slušatelji so bili z organizacijskega seminarja, kakor tudi s predavanji zelo zadovoljni in si take oblike izobraževanja še žele.

ŠENTJUR:

Svet za kmetijstvo šentjurke občine pripravlja hud bob kolarodskemu hrošču in krompirjevi plesni. Razen tega skrbijo tudi za nego sadnega drevja in za letos na področju občine poskropili 90%, očistili pa 95% sadnega drevja. V ta namen so porabili 16.850 kilogramov škropliva. Opaziti pa je, da dremalo skrbe za nego sadnega drevja kmetije po hribovskih krajih. Le-ti pa tudi niso bili deležni zadostne strokovne pomoči in so referenti nekaterih kmetijskih združenj nudili kmetom tozadevno premalo nasvetov. L.

ZABNICA:

Osrednja in ena najpomembnejših proslav Dneva borcev kranjske občine bo v Zabnici. Na ta dan bodo v Zabnici odkrili spomenik za padlim borcem in žrtvam fašističnega terorja. Za to priložnost pripravljajo pastor kulturni spored s sodelovanjem združenih pevskih zborov, harmonikarjev in drugih. Razen tega bodo odkrili prapor prodajniške vojske za center občine Kranj, le-ta bo prvi te vrste v naši državi.

ZAVORE SO ZATAJILE

V večerajšnji prometni nesreči na Dolenjski cesti je izgubil življenje Nikola Kolarić iz Zagreba

Včeraj nekaj po 9. uri je prišlo v Ljubljani na Dolenjski cesti pri železniških zapornicah do hude prometne nesreče, v kateri je izgubil življenje sofer zagrebške prevoznega podjetja »Otpremniško poduzeće Hrvatske«, Nikola Kolarić.

Tako kot vsak dan, je tudi včeraj po 5.45 odpeljal avtobus H-3154 iz Zagreba, kjer vzdržuje potniški promet na progi Zagreb-Ljubljana. Vožnja je bila običajna. Potniki so kramljali in si ogledovali obdelane njive in črede krav na paš. Brž so bili v Novem mestu.

V avtobusu so bili zasedeni skoraj vsi sedeži; 28 potnikov je potovalo v Ljubljano. Za volanom je sedel 39-letni sofer Adolf Skender iz Zagreba, poleg njega pri nasprotnih vratih pa njegov tovariš sofer Nikola Kolarić, prav tako iz Zagreba.

Avtobus je že brzel po novi avtomobilski cesti. Nekateri potniki so že segali po aktovkah v mreže nad seboj. Bili so že mimo hiš pod Rakovnikom. Približno 300 m pred železniškimi zapornicami je sofer pritisnil na zavoro. Avto pa je z nezmanjšano hitrostjo drvel dalje...

»Potem sem zagrabil, ko sem videl in čutil, da zavore ne delajo, ročno zavoro,« nam je včeraj popoldne pripovedoval Adolf Skender. Pred menoj je stal tovornjak, železniške zapornice pa so bile spuščene. Prav tedaj je namreč iz Ljubljane privozil vlak. Moja prva misel je bila, kako preprečiti nesrečo. Z avtobusom sem zaobšel tovornjak, pri tem sem vanj

zadel, zlomil zapornice in s skrajno silo v zadnjem trenutku tako močno zavril na desno, da se je avtobus za-

ustavil ob kamnitem zidu ob kupu gramozu. Vlak je odpeljal mimo. »Kako je bilo z vašim tovarišem

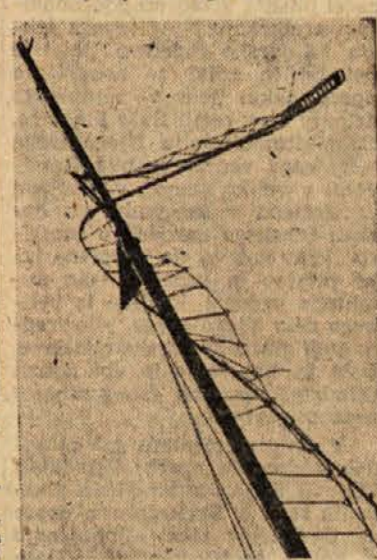
Na kraj nesreče je takoj prispela komisija, seveda pa tudi radevednežev ni manjkalo.

Nikola Kolarićem, ki se je smrtno po-

nesrečil? »Spominjam se megleno,« je nadaljeval Adolf Skender. »Ko je Nikola zagledal zapornico in vlak, je skočil s sedeža, odprl vrata, vtem pa sem že zadel v tovornjak, zasilni prijateljev krik, ko je omahnil z avtomobila, od tu dalje pa se ne spominjam več točno. Mislim sem le na 28 potnikov...« Adolf Skender nam je potem pripovedoval, da je zagledal tovariša Nikolo Kolarića na tleh v mlaki krvi, ohladil mu je čelo z vodo, ni pa razumel besed, ki jih je šepetal. Pri-

povedoval je še o tem, da med potniki ni bilo panike in da so bili vsi globoko pretreseni nad hudo nesrečo.

Podoben nam je pripovedoval tudi potnik Jože Mesar, ki smo ga zatekli nekaj minut po nesreči na kraju samem. Rekel nam je: »Sedel sem na sedežu številka 7. Potniki smo onemeli, ko smo zagledali pred seboj tovarnjak, zapornice in vlak. Zahvaliti se imamo samo soferju, da je zavozil avtobus na skrajno desno, če ne, ne vam, kaj bi se zgodilo...«

Takšne so ostale železniške zapornice...

Fonesrečeni Nikola Kolarić je bil star 44 let. Ima dva otroke. Po izjavi soferja Adolfa Skenderja je na avtobusu približno za 50.000 din škodo.

Na kraj nesreče je včeraj prispela tudi komisija iz Zagreba, ki je skušala ugotoviti natančen vzrok, zakaj zavore niso delovale.

Nenavadna nezgoda

V ponedeljek, 10. t. m. popoldne je vozil po Meljski cesti v Mariboru z motornim kolesom motorist Drago Plančutič. Z njim se je peljal na zadnjem sedežu motornega kolesa tudi sopotnik Andrej Sita. Ko je pripeljal motorist po navedeni cesti do hiše št. 107, je sovozač na zadnjem sedežu vozila iznenada omahnil na levo stran in padel z motornega kolesa. Tudi motorist se ni mogel obdržati na vozilu, ker je pri tem zgubil ravnotežje. Medtem ko je ostal motorist pri nezgodi nepokškodovan, je dobil sopotnik A. S. hude telesne poškodbe in je obležal na kraju nezgode nezavestno. Takoj nato so ga odpeljali v bolnišnico.

Kratke s Koprškega

V koprskem okraju je doslej šele 19% podjetij opravilo analitično oceno delovnih mest. Zaradi tega so člani okrajnega tajništva za delo sklenili pomagati podjetjem, ki jim to delo povzroča težave. Med drugim bodo ta dni organizirali v Kopru tridnevni seminar, na katerem bodo člani republiškega Zavoda za proučevanje dela seznanili predstavnike gospodarskih podjetij z analitično oceno delovnih mest.

Kmetijska zbornica Slovenije je podarila piranski ribički št. 800 tisoč dinarjev. S tem denarjem si bo šola nabavila manjša ribiška čolna, ki ju bodo uporabljali gojenca za zimske praktične pouk. Doslej so imeli gojenci poznili le teoretični pouk, poleti pa so prakticirali pri podjetjih »Riba« in »Ribiš« na večjih ladjah z mrežami. Nabava manjših čolnov jim bo torej omogočila kontinuirano praktično delo in usposabljanje za ulov z drobnimi ribolovnimi sredstvi.

Pred dnevi je bila v Kopru pomembna seja okrajnega sveta za pomorstvo in ribištvo. Člani sveta so se morali namreč dogovoriti o začasnih uredbi o urejanju vseh zadev, ki zadevajo pomorsko ribištvo v koprskem okraju. Po daljši razpravi so uredbo sprejeli, objavljena pa bo v kratkem v Uradnem vestniku koprškega okraja. S to uredbo, ki bo veljala do lizda revidiranega zakona o pomorskem ribolovu, bodo določili, kdo sme opravljati posamezne vrste ribolova, kdo izdaja dovoljenja, s kakšnimi sredstvi se lahko lovi, kdo sme prodajati ribe in kakšne predpise morajo upoštevati domači in tuji turisti, ki se ukvarjajo s športnim ribolovom. Vsa ta vprašanja so namreč doslej povzročala mnogo težav v pristojnim organu.

Svet za ribištvo in pomorstvo je razen tega razpravljal o izpolnitvi Ribiške šole v Piranu. Sklenili so, da bo trajal odslej pouk na tej šoli namesto dveh let, absolutno pa si bodo po zaključku šolanja pridobili naslov kvalificiranega ribiča. Ta sklep je zelo pomemben, saj so bili doslej glede kvalificiranih ribičkih kadrov precej na temnem. S podaljšanim študijem si bodo gojenci pridobili predvsem obširnejše znanje iz pomorske navigacije in iz motoristike.

V koprskem okraju se je v zadnjih dveh mesecih precej povečalo število odborov žena za družnico, tako da jih je zdaj že 38. Odbori se ukvarjajo predvsem s doseževanjem vrtnarstva, z ured-

Koprski ribič

Jevanjem vasi ter z organiziranjem raznih tečajev (skrajni, za vlaganje sadja, za vzrejo piščancev in podobno). Pomanjkljivost njihovega dela pa je v tem, da se pre malo bavijo s protizvodnimi vprašanji. To velja zlasti glede podpore natečajem, da bi dosegli večje hektarske donose na površinah nad dva ha.

Da bi čim boljše izrabili propagandni sidra v višini 3 in pol milijona din, so pri Okrajni goštniški zbornici v Kopru ustanovili propagandni odbor. Njegova naloga bo, organizirati tiskanje propagandnih turističnih lepakov in brošur. Tako nameravajo poslati film o turističnih zanimivostih koprškega okraja na svetovno razstavo v Bruselj, ki bo prihodnje leto, predvajali pa ga bodo tudi v številnih drugih evropskih državah. Propagandni odbor bo tudi poskrbel, da bodo letos obiskali goštniški delavci koprškega okraja več kuharskih in gostinskih razstav v tuzemstvu.

Pionirji po partizanskih stezah

Minulo nedeljo so pionirji iz Hrastnika na pobudo Društva prijateljev mladine šli na partizanski pohod v Rečico nad Laškim. Da bi bil pohod kar najbolj »partizanski«, so organizatorji naprosili partizanske prvoborce, kot direktorja rudnika tov. Ribiča, Maksa Jakopiča, Jeriča in Jaka Klemenca, ki so tvorili štab in pripravili načrt pohoda. Pri organizaciji pa so pomagali še učitelji in mladinci, za veselo razpoloženje pa je poskrbel mladinska rudarska godba iz Hrastnika.

Pionirji so se pod pokroviteljstvom tov. Ribiča iz Hrastnika do Breznega peljali z avtobusi, od tu pa so odšli peš preko Zavrta do Rečice, kjer so z domačini krajšo spomenikom padlih pripeljali krajšo znamenost. Nato so krenili po dolini Rečice do Lavrenčeve domačije, kjer so se sestali s pionirji Rečice. Po krajšem govoru o pomenu pohoda in o junastvih prebivalcev Rečice med narodnoosvobodilno vojno in izmenjavi daril med hrastniškimi in rečičkimi pionirji, so poslali pozdravna pisma tovarišu Titu in varšavski Lidiji Sentjuro. Po završitvi nekaj pesmi in se na gimnaziji odprli še razstavo ročnih del in reš. Za njo se ljudje zelo zanimajo in si jo je v prvih dneh ogledalo že več sto ljudi.

VELENJE:

Mladina na velenjski gimnaziji je zelo razgibana. Aktiv LMS je izdal glasilo »Jutro«, ferjalci so pripravili pestro akademijo, s katero tudi gostujejo, sedaj pa so na gimnaziji odprli še razstavo ročnih del in reš. Za njo se ljudje zelo zanimajo in si jo je v prvih dneh ogledalo že več sto ljudi.

Desno: razbita vrata, tovornjak in avtobus pred progo zadaj desno. — Levo: To je bila za avtobus brez zavor edina možna pot (posnetek je napravljen nekaj minut po nesreči, ko je brzel mimo potniški vlak).

PRIZNANJE SLOVENSKI KNJIŽEVNOSTI

Letošnje nagrade Zveze književnikov Jugoslavije, ki so jih te dni na predlog posebne žirije Zveze podelili, pomenijo za Slovence, slovensko književnost in kajpak za slovenske pisatelje priznanje, kakršnega smo si vsi samo mogli želeli.

Nagrada za življenjsko delo, dodeljena pisatelju Jušu Kozaku, enemu najvidnejših sodobnih slovenskih pripovednikov, je zaslužen priznanje avtorju »Celice«, »Sempetra«, »Mask, Blodenj, Balade o ulici in drugih del, ki bodo

Pisatelj Juš Kozak

venščini, srbohrvaščini in makedonščini.

Drugi slovenski nagrajenec je pesnik Cene Vipotnik, avtor najboljše pesniške zbirke, izdane v preteklem letu v Jugoslaviji. Cene Vipotnik je dobil nagrado Zveze književnikov za že s Prešernovo nagrado nagrajeno zbirko svojih pesmi »Drevo na samem«.

Pesnik Cene Vipotnik

kakor to določa nagrada Zveze književnikov Jugoslavije za življenjsko delo, izšla ponovno v slo-

Bil sem resnično presenečen: vedel sem, da je »Nolit« naša največja založba, ko pa so mi povedali, koliko knjig so letos že izdali oziroma jih še bodo, sem skoraj nehote še enkrat vprašal za številko. Bolj iz začudenja kot pa zato, ker ne bi verjel, da sem prvikrat pravilno slišal. 370 knjig oziroma publikacij na leto, vsak dan po ena nova knjiga, prava knjižna tovarna, knjige na tekočem traku.

»Nolit« je pravzaprav še zelo mlada založba, ustanovljena je bila v decembru 1955. leta s tuzijo dveh prejšnjih založb, »Novega pokolenja«, ki je izdajalo predvsem beletristiko, in »Znanje«, ki se je ukvarjalo z izdajanjem učbenikov. Nova založba je dejavna prve in druge le še razširila.

Da je založba še mlada ustanova, je videti še na zunaj, točneje: če stopiš v njene redakcijske prostore: skromno, neenotno pohištvo — čeprav je založba v eni najlepših in največjih palač na Terazijskih —, prostori tesni oziroma več urednikov kot uredniških miz, več sodolavcev in poslovnih obiskovalcev kot stolar. Manjki posli se opravljajo atoj, za delikatnejše stvari, kadar je govora o sprejemu ali odklonitvi rokopisov, te uredniki povabi v prtiličje, v kavarno, če pa bi rad opravil kaj ravno v redakciji, moraš počakati na vrsto. Tudi jaz sem čakal, za edino, skmalu razpoložljivo mizo je sedel eden izmed urednikov »Nolita«, pisatelj Mihajlo Lalic, in s nekompromisno rokopisni prevod Alkeza Marje Boršnikove, ki bo izšel že letošnje jeseni.

Pa še ne omenim je videti, da je založba mlada: po razpoložnosti in odnosih med ljudmi. Širokoptoznost v delu, po stalnih razgovorih o tem, kaj gre in kaj ne gre, z eno besedo: po organizacijskem vrenju. Zatohtega duha uredništva ni opaziti in to je nedvomno nekaj, kar je najbolj marljivo — ne samo meni — še posebno vtič.

OBISK V BEOGRAJSKI ZALOŽBI »NOLIT«

Govoriti o knjižnem programu »Nolita« v celoti in pri tem ostati kratki, bi pomenilo, propasti goje, suhe naslove: naslove številnih zbir, imena avtorjev in naslove knjig. Zato se bom omejil le na tisto, kar je zanimivo tudi za naše bralce, vseh morda zanimivo tudi zato, ker se v tem ali onem loči od že ustaljene politike naših, slovenskih založb.

Splošen, orientacijski podatek: v letošnjem programu za domači avtorji zastopani s 370 celokupno založniška dejavnost. In še posebno pomembno: za domače avtorje veljajo pri »Nolitu« ne samo srbski, pač pa tudi hrvaški, slovenski in makedonski pisatelji. To poudarjajo že naslovi njihovih osrednjih zbir:

»SAVREMENI JUGOSLOVANSKI PISCI«

V tej zbirki je oziroma bo letos izšlo 22 del, v glavnem srbohrvaških avtorjev, od najstarejših do najmlajših. Letos bo izšla prva knjiga izbranega dela Miroslava Krleža, ki ga nameravajo izdati v desetih knjigah. Redakcijo je prevzel avtor sam. Poleg Krleža so še Mirko Božić, Vesna Parun, David, Dedinač ter mlajši Grbić, Kolundžija, Danoljić in drugi (mlajši so v glavnem zastopani s pesniškimi zbirkami).

Zanimiva je ta zbirka tudi zato, ker posveča veliko skrb dramatik in celo tekoči esejisti in, kar je še posebej vredno poudariti — pri nas se kaj takega skoraj ne dogodi —, med avtorji knjig in esejev in kritik so tudi resnično mladi ljudje, mladi po letih kakor tudi po svojem udejstvovanju. V tej zbirki je na primer pred kratkim izšla knjiga esejev in kritik Borislava Mihajlovića, ki je bila tako pri kritiki kot pri knjižnih kupcih zelo lepo sprejeta. V programu za letošnje leto pa sta od mladih še Petar Džadžić z Eseji o Andricu in Zoran Gavrilović z razpravo Začetki srbske moderne. Seveda so tu zastopani tudi starejši, Isidora Sekulić, Eli Finci in drugi.

V tej zbirki — kot že rečeno —

je našla svoje mesto tudi domača drama in gledališka kritika oziroma gledališka razprava (Djoković, Mirko Božić, Hugo Klajn). Naklada tem knjigam se giblje v glavnem od 2000 do 3000 izvodov, v nekaterih primerih 5000 in več. (Učbeniki tudi do 150.000).

Celotna zbirka, kakor sploh vsa domača dela, je močno subvencionirana, z notranjo subvencijo. Posebno visoke subvencije so deložna dela mlajših avtorjev, takih, ki se prvič pojavljajo v javnosti oziroma avtorjev, ki še nimajo svojega stalnega kroga bralcev. Pri teh je knjiga dotirana tudi do dve tretjini realne cene.

Pomočnik direktorja, tovariš Selimović, ki mi je pojasnil delovanje založbe, mi je potožil, da zelo pogrešajo slovenskih tekstov, takih namreč, ki bi pri »Nolitu« izšli kot prva izdaja, se pravi, nekako hkrati s slovensko izdajo ali le nekoliko pozneje.

»NOLIT« JUGOSLOVANSKI PISCI»

V tej zbirki pa imamo že letos dva slovenska predstavnika: Jušu Kozaka bodo izdali Sempeter, Mišku Kranjcu pa Faro Svetega Ivana. Ta zbirka vključuje že bolj ali manj renomirane pisatelje oziroma že izdana in bolj ali manj priznana dela prav tako že znanih avtorjev. Poleg že omenjenih, Kozaka in Kranjca, bodo v tej zbirki izšli (ali so že izšli) še David, Vučo, Matić, Isidora Sekulić, Matoš, Lalic in še nekateri drugi.

Se nekaj zanimivega je pri tej zbirki: pol leta potem, ko je neko delo pošlo, pripravijo — če je le še zanimanje zanj — drugo izdajo. Tako je konec lanskega leta že tretjič izšla Davidova »Pesma«, ki je spet že skoraj

razprodana in je sploh eden najbolj branih romanov. Povojne srbske proze (mislim, da bi to delo lahko prevedli tudi v slovenščino, saj je po mnenju kritike morda najboljši povojni roman v Jugoslaviji), podobno popularnost je doživela tudi Laliceva »Svatba«, ki jo imamo tudi v slovenščini in bo doživela letos pri »Nolitu« prav tako svojo tretjo izdajo.

Ponatisov oziroma druge in tretje izdaje so deležne tudi pesniške zbirke, zdaj je na primer tik pred izidom druga izdaja »Balade o predvečerju« mladega Steva Raičkovića.

»ANTOLOGIJA JUGOSLOVANSKE KNJIŽEVNOSTI IN »PORTETI«

Tudi v teh dveh knjižnih zbirkah smo zastopani Slovenci, v prvi z antologijo slovenske proze (v dveh zvezkih), ki sta jo pripravila Bojan Stih in Drago Šega, podobno antologijo o slovenski dramatik prikažejo, da jo bo v kratkem pripravil Josip Vidmar; v zbirki »Portreti« pa bo še letos izšel Anton Alkerč Marje Boršnikove in najbrž tudi Risto Savin dr. Dragotina Cvetka.

»SVETSKI PISCI«

Od številnih zbir prevodne literature je zbirka »Svetški pisci« nedvomno najzanimivejša, predvsem zaradi obsega in nekoliko nenavadne zamisli, ki je botrovala ustanovitvi te zbirke. Program te zbirke naj bi realizirali nekako v petnajstih letih, izdali pa bi vsa pomembnejša klasična dela svetovne literature, od antike do naših dni. Ker je program zelo obsežen, ga bodo izvedli v neke vrste koprodukciji. Knjige te zbirke, ki bo tiskana v latinici, bodo izhajale pri vseh večjih založbah srbohrvaškega jezikovnega področja. Vsaka založba bo prevzela po nekaj avtorjev oziroma del: vsa pa bodo izhajala v isti opremi, v enakem formatu in v istem tisku. Ta zamisel je resnično velika, tudi s splošno kulturnega stališča.

CIRIL ZLOBEC

Dvoje umetnostnih predavanj

Na povabilo Umetnostno zgodovinskega društva je preteklo sredo predaval v prostorih Moderne galerije v Ljubljani ravnatelj Avstrijske galerije v Belvederu univ. prof. dr. Karl Garzarolli-Thurnlackh. Prvo predavanje je bilo posvečeno srednjeveški plastiki na Štajerskem, posebej delu kiparja Hansa v Judnburg, oziroma Mojstra iz Grosslombinga. Posebna privlačnost predavanja pa so bili številni izredno lepi diapozitivi. Isti predavatelj je na povabilo Narodne galerije predaval še v petek o najnovejših znanstvenih dognanjih o avstrijskem baročnem slikarju Martinu Johannu Kremser-Schmidtu. Posebno pozornost je posvetil njegovemu risarskemu opusu. Dr. Karl Garzarolli se že od leta 1925 dalje ukvarja predvsem z delom tega slikarja. Predavanje je bilo še posebej zanimivo za ljubljansko likovno občinstvo zaradi bližnje razstave Kremser-Schmidtovih del v Sloveniji. O pripravah za to razstavo se je predavatelj izrazil zelo pohvalno.

Kitajska grafika bo na II. mednarodni grafični razstavi v Ljubljani skupno z japonsko in indijsko predstavljala azijsko umetnost. — Slika prikazuje barvni lesorez kitajskega grafika Huana Iun Ua »Povratek«

TRIGLAV FILM PRIPRAVLJA

Poleg »VENEC« II. pripravila istos Triglav film v koprodukciji z Italijani in Francijo celovečeren film s slovenskim naslovom: »Mojta sinje česte«, v režiji mladega italijanskega režisera Pontecorva.

Triglav film nudi vsa tehnična sredstva in organizacijo ekipe. Asistent režije je Jože Bahčič, režiser Slovenskega gledališča iz Trsta. V manjših vlogah bodo sodelovali tudi nekateri naši igralci. Glavno moško vlogo igra Yves Montand, ženiko pa znana italijanska filmska igralca Alida Vitali.

Do pulskega festivala nameravajo dokončati dokumentarni film »Zlivanje in grehe po scenariju Ljuzeta Gostiča in v režiji Božjana Hladnika. Film bo prikazal znamenito srednjeveško fresko v Cregrobu

ZADNJI SOLISTIČNI KONCERT SEZONE

Italijanska violinistka in naš pianist sta izvajala po eno sonato Mozarta, Beethovna, Debussyja in malokdaj programirani Schubertov Rondeau brillant. Koncert je bil v ponedeljek, 10. junija. Pina Carmirelli nastopa, bi dejal, od obiska do obiska z večjo koncentriranostjo, monumentalnostjo, z vedno bolj prekaljeno suverenostjo nad tehniko, pri tem pa se glavne vrednote oziroma značilnosti njene igre ne spreminjajo, se same niti ne razvijajo, marveč prihajajo na vedno čistejšem ozadju in vedno bolj razločno na dan. Takšni značilnosti sta v glavnem morda dve: velika izrazna napetost, polnost afekta in, drugič, veliko zvočno mojstrstvo, zlasti v raznih posebnih, bolj nevsakdanjih zvočnih učinkih. Ti dve izvajalski kvaliteti sta osebno značilni za umetnico in prihajata na površje že ne glede na slog, tudi tam torej, kjer ne sodita ravno v stilno podobo izvedbe tiste kompozicije, kakor si jo povprečno predstavljamo. Spričo tega sta bili najbolj ilustrativni in zanimivi točki osrednji dve, Beethovnova »Kreutzerjeva« in Debussyjeva sonata. Pri Beethovnu sta bila prvi in tretji sta-

Rafael Ailec

Obisk beogradske Komedije

Jutri bo v Ljubljani prvič nastopil ansambel beogradske Komedije, nekdanjega Humorističnega pozorišča iz Beograda. Beogradska Komedija je eno najmlajših beogradskih gledališč. Ustanovljena je bila decembra 1949 in je dobila ob svojem rojstvu posebno nalogo, da izpopolni in osveži gledališko življenje zveznega glavnega mesta, da dá ljudem gledališka dela, polna humorja in vedrine, zdrav smeh in satiro.

V devetih gledaliških sezonah je beogradska Komedija nepresta-

no rasla kot umetniška ustanova, hkrati pa je raslo tudi število njenih obiskovalcev. V dvorani tega gledališča je do danes gledalo predstave že več kot pol milijon Beograjčanov, se pravi, da je treba gledališču priznati po številu občinstva med jugoslovanskimi gledališči prvo mesto. Številke o delu v teh devetih sezonah: 39 premier domačih in tujih komedij ter glasbeno scenskih del in 1800 predstav!

Svoje sedanje ime je gledališče zamenjalo za nekdanje »Humoristično pozorišče leta 1954

ob proslavi 10-letnice osvoboditve Beograda in 90-letnice rojstva Branislava Nušića. Takrat je gledališče v znak globokega spoštovanja do največjega srbskega komediografa pripravilo premiero njegove komedije »Mister Dolar«, s katero bodo jutri nastopili tudi v Ljubljani.

Sedanja enomesečna turneja beogradske Komedije po Hrvaški in Sloveniji je prvo večje gostovanje tega gledališča. Na turneji bodo ali so že obiskali Zagreb, Split, Šibenik, Knin, Zadar, Pulj, Ljubljano in Maribor. Gledališče prihaja k nam s štirim predstavami. Poleg že omenjene komedije Branislava Nušića, ki sodi med najuspešnejše stvaritve tega kolektiva, bodo prikazali še »Skupno stanovanje« Dragutina Dobričanina, najbolj obiskano in najpopularnejšo komedijo beogradske Komedije (doslej je doživel 173 predstav s 170.000 gledalci), »Hladni tuš« Vladimira Majakovskega in lahko sodobno francosko satiro na mahinacije funkcionarjev v raznih mednarodnih forumih »TTX«.

Beograjskim gostom želimo v Ljubljani obilo uspeha!

EP IN ROMAN V GLASBI

(Njegošev »Gorski venec« in Davidčova »Pesem«)

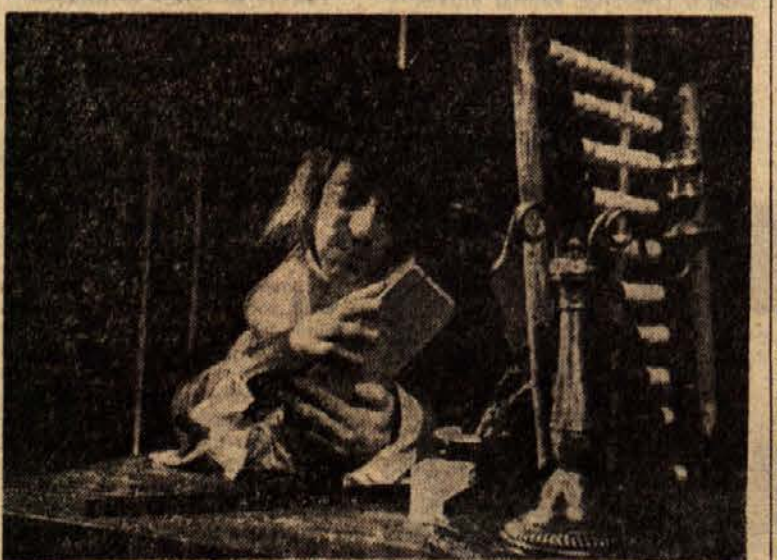
Scenski oratorij »Gorski venec« je najnovejša skladateljska delo v Vinkovcih rojenega Nikole Hercigonja. Na podlagi črnogorskih ljudskih napevov je Hercigonja že pred šestimi leti komponiral kantato istega imena, ki se je idejno rodila pravzaprav že v četrti in peti ofenzivi in pomeni povezavo, srečno povezavo med duhom velikega epičnega teksta Njegoševa in junaškega boja naših borcev v zadnji vojni na v maršnem si podobnih divjih terenih črnogorskih rek. Ko je bila kantata dovršena, je skladatelj začel misliti, zlasti ob podrobnejšem prebiranju Njegoševga teksta, na odrsko obdelavo. Delal je pet let in sedaj že beogradska opera nekaj tednov študira to delo, ki bo v režiji Raše Flaovića, čigar dramaturgija Njegoševga »Gorskega venca« je bila Hercigonji v veliko pomoč, v kratkem uprizorjeno v Beogradu, na deskah Srbskega narodnega pozorišča. Prav gotovo, da je epično tako pristno in junaško tako avtohtono vzdruže, ki diha iz velikega dela Njegoševga, bilo vredno tudi glasbene odreske obdelave. Delo je, kot se je te dni izrazil skladatelj pristno črnogorsko in v vsakem pogledu.

ribice« in »Pokondirene tikve« po delu Sterije Popovića. Pritegnil ga je prvi roman Oskarja Daviča »Pesem«. Delo je šele v nastajanju, Logar dela še brez libreto, ki ga je, kot je večkrat njegova navada, pripravil kar sam. Upa pa, da bo s »Pesmijo«, ki bo glasbena drama, gotov približno v enem letu, tako da bi delo lahko videli na odru že pod konec prihodnjega leta. T. P.

V drugem primeru gre za sodobno domačo opero. Skladatelj Mihovil Logar, avtor štirih glasbenih scen iz Shakespeara, opere na Cankarjev tekst »Pohujšanje v dolini šentflorjanski«, »Zlate

Prvi jutranji svit me prebudi iz zablaga spanca. Šam sam v oddeku. Pogled skozi okno me pouči, da dral bravoški skoci orka grisa globoko zraseno dolino. Zapustili smo dolino reka Salzech in se vijejo proti Innu. Globoko pod nami je asfaltirana cesta, po kateri romajo pravkar krave z ogromnimi svonci na pasu. Ob cesti čepijo cerkvice z visokimi, ozkimi, aliastimi zvoniki, okoli njih pa lične hišice v tirološkem slogu. Nad njimi so širje gozdovi, nato sneg, skala, ledeniki. Jug podi oblake in jih čedalje bolj koplje okoli vrhov. Kmalu nepodirni pas megla dol do vznožij gora zastre vsaj sed. Kurzi voz Beograd-Basel pa dral mirno in tiho po odlično speljanih ovinkih... Iz aktivke potegnem vsa spisa, ki so pripravljani za razprave na mednarodnem kongresu sodobne glasbe v Zürichu. Ali nismo s pokojnim Slavkom Ostercom bili svojčas navdušeni poborniki za širjenje novejših idej in izraz v glasbi? Morda smo bili na javnih komornih večerih sodobne glasbe pred vojno premalo izbirčni glede

IZLET NA PARNAS sodobne glasbe

Sinoči je bila v Celjskem gledališču enajsta letošnja premiera, in sicer Mollićev »Skopuh« v režiji Andreja Hienca. Na sliki: Janez Škof v naslovni vlogi.

na kakovost izvajanih del. Vsekakor sodi mnogo tedaj izvajanih avtorjev med skladatelje, ki danes nekaj pomenijo. Kako hudo podeduje dejavnost podivili, ko nam je sedaj umrla še Ostrževski najkopi sedesleten in neumorni kataloc in propagator novih stramenjiv, Stolecer-Slavčani? In vendar smo pred nalo in inozemsko javnostjo dolžni obdržati stik z današnjo umetnostjo tudi tam, kjer gre za brezkompromisno postopke. Ali se v mladih letih nismo smejali, ko je leta 1922 v Ljubljani igral Amar-Hindemithov kvartet prvikat dela Štravinskoga, Hindemitha, Haba itd. Demna pa sodi marškatere njihovo delo v belzani koncertni repertoar...

Medtem se pripravljamo v Innsbruck. Drobna dež kvrti razpoloženje, ne pa videnosti šeleznikih uslužbencev. Napovedovalci, ki javi odhod vlak, ne pozabijo pristikati srečno pot.

Zunaj se vrat mestecce za mestecem. Vmes se pojavljajo pogosto samostani v slogih, ki na spominjajo s svojimi značilnimi stolpi, kolonadami in portali na rokoko, barok, gotiko in na starejše umetniške vzore. Le redke moderne stavbe kvarijo držečnost teh planinskih krajev, ki izgledajo nedotaknjeni od vsakršnih vojnih grozot. Nad njimi pa kravljujejo stari gradovi in razvaline, ki nas spominjajo žive minnesingerske dejavnosti ob koncu srednjega veka. In ker so bili prav samostani nositelji umetne glasbe, ni čuda, da je bil ravno Innsbruck eno izmed središč glasbene kulture od 15. do 17. stoletja.

lišežnih šumov. Nekdo je to demonstrativno v pomenku imenoval ropot za otople živce; drugi je dejal, da je sestrailo za otrokosti tretji ga je naravnost povedal: »odrasli se grede otročarje 200.«

Predstavljajte si, da sedi eca 200 oseb v obširnem in zelo visokem studiu, kjer so pod stropom in v vseh vogalih montirani zvočniki, na odru stojita dva aparata v velikosti naših pianinov, za nami pa je miza za mešanje in jačanje zvoikov, kot jih poznamo iz naših radijskih postaj. Po kratkem opozorilu navzoči utihnejo, in prične se življenje, življenje, zverinski kriki, nedostojni glasovi vseh vrst, šumenje, grgranje, smrcanje, atokanje, tu in tam celo zajoka morda violina na posameznem tonu. Vsi ti šumi se pojavljajo posamično ali skupaj vedno iz druge strani dvoran. Narščalo, polnoma, spreminjajo nekoliko svoje timbre v svetlejši ali temnejšo pobarvanost. Organske povezave med temi šumi skoraj ni. Vse je raztrgano in hote sestavljeno takda, da se noben ritem ne ponovi, da ne pride do določljivega tempa, da o kakki taktiki simetriji ni govora, da se nikjer ne pojavi niti to, kar smo doslej imenovali »disonanco«; melodična motivika pa je doela izobreda in vsaga početja. Tako 95% tega, kar zadeva uho, nima določljive višine; kar pa je imo, nima nobene medsebojne harmonske povezave. — To »neglasbo« snamejo v posebnih elektronskih studijih.

Sluh je za suliivanje in zaplovanje, da ne rečem komponiranje take muzike, ne le nepotreben, ampak ovira. Strokovnjak za elektronsko muziko iz Pariza mi je dejal, da je glasba bila in bo izključno zadeva intelekta. Tako se je pred mano in pred marsikom pojavila ogromna množica vprašanj, ki prav usodno zadevajo najprej glasbeno vzgojo, nato sociološki, estetski in etični pomen in vlogo glasbe; končno etični sistem in zdravje današnje-ga človeka...

PAVLE ŠIVIC

NAŠIM MLADIM BRALCEM

Začelo se je...

Nekoč je bilo...

Kjerkoli listaš, ali po umetnih ali po ljudskih pravljicah, povsod ta značilni začetek. Kako je pravzaprav nastal? Zakaj ni v pravljicah določen čas, kdaj se je nekaj zgodilo, koliko časa je preteklo itd.

Na steni, prevlečeni z rdečim atlasom, je visela slika lepe kraljične iz sosednjega kraljestva, ki pa je izginila neznano kam. Kadar je šel kraljevič mimo, vedno mu je pogled obvisel na njej. »Moram jo najti,« si je mislil.

Velej je osedlali konja in odjezdil je iz svojega kraljestva. Na meji se je ustavil in se hotel odpočiti, toda nenadoma je zaslišal glasove. Skril se je in napeto opazoval okolico. Zagledal je dve postavi: proa je bila zgrbljena. Bil je to starec z izbuljenimi, iskrenimi očmi. Drugi pa ni bil človek, temveč velik, črn pes. Starec je rekel: »Dobro si zapomni dan, ko sem te ugrabil. Še dolgo bo trajalo, preden boš spet došla človeško postavo.«

V tem trenutku je ura udarila devet. Čarownik in pes sta izginila. Kraljevič je premišljeval o tem, kaj je videl in slišal, in prišel do sklepa, da mora rešiti kraljično, kajti vedel je, da mora biti ta pes samo ona in nihče drug. Toda kje bita? Sklenil je, da bo šel do konca sveta, dokler je ne najde.

Dolgo je jahal, med jahanjem pa premišljeval. Ko je tako žalostno poveljal glavo, je nenadoma zagledal na tleh nekaj belega. Sklonil se je in pobral snežnobelo pero. Malomarno ga je vtaknil za kloboč.

Jezdil je že mnogo časa, toda nikjer ni našel sledu o kraljični. Bil je razočaran in od dolgočasia

je ozel pero ter se začel božati po licu. V tem trenutku se je stemnilo, se zabliskalo in pred začudenim kraljevičem se je pojavila princesa, katero je zaman iskal. Zahočila se mu je za rešitev in mu povedala, da je to čarobno pero izgubil čarownik in da jo je samo s tem peresom lahko rešil.

Srečni par je odjezdil domov in kraljevič je postal vladar svojega in sosednjega kraljestva.

Toda kraljična je hotela, da bi se dneva njene ugrabitve in rešitve praznovala kot najžalostnejši, oziroma najsrečnejši dan. Zato jo vprašala kralja, kdaj jo je čarownik ugrabil. Toda kralj je od sreče pozabil na to. Kraljična se je razjezila in v svoji togoti zapustila kralja.

Kralj je dolgo žaloval. Izdal je ukaz, naj nihče več ne imenuje časa, kdaj se je nekaj zgodilo, temveč samo: nekoč je bilo...

In nazadnje, kaj je to čas? Čas je ose in nič. Nezadržna proina življenja. V čas se stekata minulost in bodočnost.

Bevk Desanka,
V. r. sedme gimn. v Ljubljani

nejši, oziroma najsrečnejši dan. Zato jo vprašala kralja, kdaj jo je čarownik ugrabil. Toda kralj je od sreče pozabil na to. Kraljična se je razjezila in v svoji togoti zapustila kralja.

Kralj je dolgo žaloval. Izdal je ukaz, naj nihče več ne imenuje časa, kdaj se je nekaj zgodilo, temveč samo: nekoč je bilo...

In nazadnje, kaj je to čas? Čas je ose in nič. Nezadržna proina življenja. V čas se stekata minulost in bodočnost.

Bevk Desanka,
V. r. sedme gimn. v Ljubljani

Trije strogi profesorji matematike

Koliko let so stari tile strogi profesorji matematike, katerih obraze je spretni risar predstavil kar s številkami.

»Ravbarji in žandarji«

Kako izbrabiti čas? To res ni je nastala ob plezanju na tla. Tudi jaz se začnem smejati ter moglo spraviti v zadrego. Prosti čas si krajsamo največ z različnimi igrami in posebno igro (ki se ne imenuje preveč književno) »ravbarji in žandarji« imamo najrajši.

Iz hiše pridem najprej jaz, potem prihrumim po kratkih živih se bratrance in pa sosedov Janez. Včasih se pripodi s kolegom se Franci, in ga takoj, ko pridvi na cilj, zabriše v travo. Potem pa se razdelimo v dve skupini: ravbarje in žandarje. Žandarji se postavijo ob zid in mižijo, mi se ta čas poskrjemo, moja mala sestra pa jih straži, da ne bi kdo poškilil za ravbarji. Morda si boste mislili, da je majhen otrok in povrhu še punčka preslabotna za ta posel. Toda ravno prav je stara, da more »zaspicati« vsakogar, ki bi malo obrnil glavo nazaj. Ko žandarji preštejejo določeno število, so ravbarji že zdavno poskriti po raznih skrivališčih. Jaz sem zdajše ravbar in sedim kolikor mogoče zamaskirano v vrhu hrasta. Takoj opazim, da žandarji izprašujejo sestrico, kam je ta ali oni tekel. Sestra je malo v zadregi, toda očitno se je spomnila mojega opomina, naj molči, kam smo šli. Aha, Francija že ženo. Se bolj se stisnem ob deblo, ko počl suha veja in me s pokom izda. Zmagoslavno zavpijejo, naj grem dol, toda jaz se še bolj potisnem ob deblo. Splezam na tla in ne morem doumeti, zakaj se mi vsi v en glas režijo. Sele ko splezam dol, spoznam, da občudujejo barvo mojih spodnjih hlač, ki so bile vidne skozi razpoko v hlačah, ki

POČITNICE — najlepši čas

Najbolje bi bilo, da prislunemo vsem, ki zapuščate te dni šolske klopi. Pa ne utegnate. Od prevelike radosti in vzhienja ne utegnate, da bi opisali vsaj delček svojih občutij, zdaj ko se je končalo spet šolsko leto. Strah, muke, dolgčas, vse to je skoraj tri mesece za vami. Pred vami pa je sonce, prosti čas in tudi delo in skrb, a vse to je drugačno, kakor pa je bilo v šolskih klopih. Ne bi bilo prav, da vam tudi jaz dajem kakršne koli napotke za počitnice. Slišali ste jih od vaših učiteljev in profesorjev. Jaz se vam samo v duhu pridružujem. Seveda svoje sodelavce pa prosim, da med tem prostim časom ne pozabijo na svojo mladinsko stran. Naj ne pozabijo, da se časopis posreduje vseh vaših veselih uric, dogodivščin in vaših odkritij. Naj tudi ne pozabijo, da se tudi približuje čas naših nagrad. Samo to sem hotel povedati, nič drugega. In še enkrat: Preživite veselo in prijetno počitnice!

Urednik.

CAROLYN SHERWIN BAILEY — PREV. KATJA OGRIN, NARISAL E. SAJOVIC

Zakaj si mačka boji zmočiti šape

V deveti deželi je nekoč živela bogata mačka.

Bila je tako premožna, da si je mogla vsako jutro privoščiti ribo za zajtrk, ne da bi ji bilo treba skrbeči, kako bo ob koncu meseca. Imela je mačka kuharja, ki je ribo spekel in ji jo prinesel na srebrnem krožniku, oblitu z majonezo. Imela je kožušek in čepico in dva para visokih čevljev za zimo. In spomladi je nošila dva para galoš in majhen zelen dežnik, kajti še nikoli se s šapicami ni dotaknila blatne luže.

Dejali bi, da bo pustila vsaj repček svoje ribe kuharju za zajtrk. Toda lepega dne je sklenila, da spada tudi rep k njenemu zajtrku. In ga je pojedla. Potem je hotela imeti dve ribi. Potem tri. In končno sploh vse ribe, ki plavajo, z repi in glavami vred. Tega ji kuhar ni mogel priskrbeti, zato si je obula galoše, z lično zvinitim repkom prijel zeleni dežnik in se odpravila po vse ribe, ki plavajo.

Še nikoli ni bila sama zunaj in ni znala pota. A ni trajalo dolgo in srečala je zeleno krastačo. Ta jo je ogovorila.

»Prosim, gospa, bi mi posodili vaš zeleni dežnik?« je vlijudno vprašala. »Ves dan bom morala ostati na dežju in loviti črvice, moja nova spomladanska obleka pa je že zdaj vsa premočena in zgrbančena.«

Bogata mačka je krastačo prezirljivo pogledala. »Kakopak,« je dejala. »Moj zeleni dežnik je nov in sama ga rabim, ker grem loviti vse ribe, ki plavajo. Mi lahko pokažeš pot do njih?«

Krastača jo je presenečeno pogledala, a pokimala je v smeri proti križpotju in mačka je odšla držec zeleni dežnik in visoko dvigaje šape z dvema paroma galoš. Ko je prišla do križpotja, je srečala kolkjo, ki se je ozirala na-

okrog in bila videti vsa v skrbeh. »Prosim, gospa, bi mi posodili par svojih galoš?« je vlijudno vprašala mačko. »Letos sem pomotoma izvalila račja jajca namesto svojih in zdaj so se male račke napotile k ribniku nad mlino.«

Kolkja je bila videti razočarana, kajti perje je imela umazano in noge vse blatne, a vendar je vedro zakokala: »Kar za menoj, gospa! Naši sicer ne marajo za ribe, a utegnem vas pripeljati na pravi kraj.«

števala. Bogati mački so se podedile silne. Odšla je s kolkjo in ravo, a po drugi strani ceste — pod malim zelenim dežnikom in z dvema paroma galoš na nogah.

Še lo do konca poti, prav do ribnika. Male račke so same od sebe lepo in varno plavale, zato sta se raca in kolkja lahko brez skrbi posvetili mački.

»Na cilju ste, gospa,« je zakokala kolkja.

»Čaka vas na stotine ostržev, okunov, šarenk, lipanov, krapov, koresljev, belic in slastnih postrvi,« je zagagala raca.

»Kar naravnost v vodo in pričinite z lovom,« sta svetovali obe.

In tako je bogata mačka s prešerno nagnjenim dežnikom in z dvema paroma galoš odstopicala naravnost v ribnik in pri pričl potonila.

Ko se je spet prikazala na gladini, je zeleni dežnik že plaval proti slapu nad mlino in zbrcati si je morala galoše s tačk, preden se je lahko ujela za vežo in se splazila na breg. Rabe so bile preveč spolzke za njene kremplje, zato je čepela tam vsa premočena, drgetala je in si otresala šape, kajti še nikoli ni bila mokra.

Mnogo modrejša se je vrnila domov. Od tedaj je kuharju vedno pustila repček svoje ribe za zajtrk. In odkar se je to dogodilo v deveti deželi, si mačke otresajo šape, če si jih le malec zmočijo.

nom. Za njimi grem, da popazim nanje, ker so tako mlade in neizkušene, a z galošami bi lahko stopila dosti hitreje.

Bogata mačka je kolkjo prezirljivo pogledala. »Kakopak!« je dejala. »Vedno imam dva para obutve. Mislila, da bom hodila po zadnjih nogah, če se mi prav tako mudi kot tebi? Iskat grem vse ribe, ki plavajo. Veš za pot?«

Tako je šla premožna mačka z ubogo umazano kolkjo; z repkom je visoko držala dežnik in pazljivo dvigala oba para galoš. Krenili sta na desno, obšli močvirje in na drugi strani naletefi na raco. Očitno se ji je mudilo, a ustavila se je in ogovorila mačko.

»Prosim, gospa,« jo je vprašala, »bi smela iti poleg vas pod dežnikom? Pravkar sem čula, da je zarod mladih račk, ki jih je po pomoči izvalila kokoš, pri ribniku nad mlino in nimajo nitogar, ki bi jih učil plavati. K njim tečem in nisem si utegnila namazati perja.«

Kolkja je brž zakokala, da gre tudi ona pomagat malim, mačka pa je na racino prošnjo prezirljivo odvrnila.

»Kakopak! To je moj osebni dežnik, umerjen natančno tako, da mi dež ne zmochi ušes in brčic. Če ti dovolim, da se mi ob strani pridružiš, bom vsa mokra. Iskat grem vse ribe, ki plavajo. Mi znaš pokazati pot do njih?«

Raca in kolkja sta se spogledali. Nato sta si pomežiknili in raca je rekla:

»Kar z nama, gospa. Poznam prostor, kjer plava na stotine rib: ostržev, okunov, šarenk, lipanov, koresljev, belic in najčudovitejših postrvi.« Skoro se ji je zataknilo v klunu, tako vneto jih je na-

ŠOLSKA NALOGA

Učiteljica je razdelila zvezke. Nato je vzela kredo in z velikimi črkami napisala na tablo »Moja matič« (prosti spis). Dvajset učencev je seglo po peresnikih. Samo jaz se nisem premaknil. Razmišljal sem o naslovu spisa, o mamic. Saj ne morem ničesar napisati o mamic, ko pa je mrtva, sem si mislil. Ozrl sem se po razredu. Vsi součenci so že pisali. Gledal sem jih, kako veselo so pisali o svojih mamic. Po ligu mi je zdrknila solza. »Zakaj jočeš?«

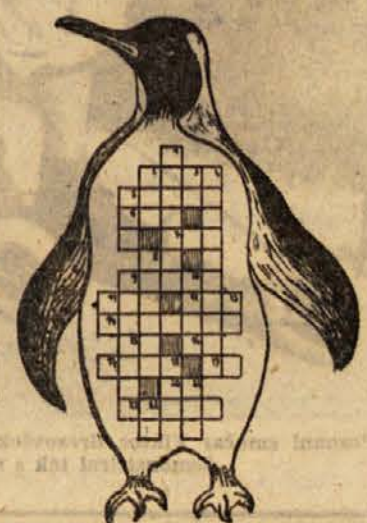
Zakaj ne pišeš?« me vpraša sosed. Zalostno sem ga pogledal in rekel: »Saj veš, nimam mamic, kaj naj napišem,« sem vprašal sosed.

»Tovarišica učiteljica! Janez nima mamic, kaj naj napiše.« Oči součencev so se obrnile k meni. Sedaj se nisem mogel premagati. Razjokal sem se naglas. »Nikar ne joči, Janez,« me tolaži učiteljica. »Napiši, kar veš o njej! Vzel sem peresnik in napisal, da mi je mamica umrla, da sem jo imel rad in da mi je zdaj hudo, ker jo nimam več. Na koncu ure je učiteljica pobrala zvezke. Poiskala je mojega in ga odprla. Nekaj časa je gledala v zvezek, nato je začela glasno brati. Ko je končala je rekla: »lepo si napisal, Janez.« Nasmehnil sem se in si dejal: »Saj tudi tisti, ki nima mamic, lahko napiše kaj o njej.«

Turk Janez
dijak nižje gimnazije
Stari trg pri Ložu

Križanka »PINGVIN«

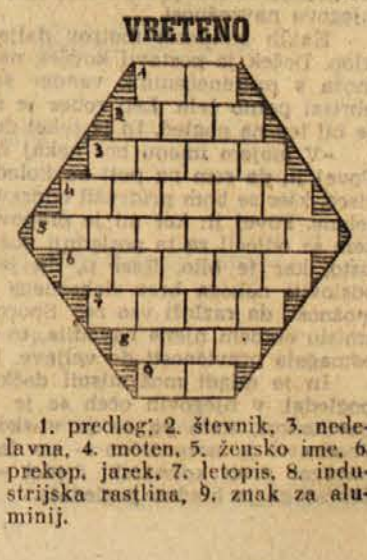
VODORAVNO: 2. vodna žival, 5. zdravilo za tropsko bolezen, 6. glasbilo, 7. ulica (v italijansčini), 8. znak za kemično prvino, 9. mesto v SZ, 11. prostor v rudniku, 12. naziv za očeta, 14. mesto v

Bosni, 15. latinski predlog, 16. samoglasnik in soglasnik, 17. moško ime, 19. igralna karta, 20. veznik, 22. poziv — navedek.

NAVPIČNO: 1. ime živali, ki jo predstavlja slika, 2. reka — (v španščini), 3. pomožni glagol, 4. celina pri tečaju, 5. podzemna žival, 8. pašnik, travnik, 9. srbsko kolo, 10. zimsko vozilo, 11. skrajni del celine, 13. okrajšani veznik, 18. jo potrebujemo pri šivanju, 21. predlog, 23. začetni črki za ime in priimek slovenskega pisatelja.

Jasna Strukelj, Stari trg,

1. predlog, 2. števnik, 3. nedeljavna, 4. moten, 5. žensko ime, 6. prekop, jarek, 7. letopis, 8. industrijska rastlina, 9. znak za aluminij.

SAHOVSKI FESTIVAL NA BLEDU JE ZAKLJUČEN

Dvoršakovi se je zmaga izmuznila

Na mojstrskem turnirju zmagal Dimc, na ženskem pa Poljakinje

Bled, 12. junija. Danes dopoldne so na drugem sahovskem festivalu na Bledu odigrali na vseh štirih turnirjih šest o. zadnje kolo. V glavni skupini moškega turnirja so izdali naslednji: LSK: Maribor 1:3, Elektrostroj I: Torpedo (Reka) 2:2, Vinkovci: Kranj 2:2, Jesenice II: Celjski Sahovski klub 1:5.

Na turnirju žensk je Dvořakova izgubila s Konarkovsko 0:1, Jurcinska: Lit-

manovic 0:1, Holuj: Nedeljčević 1:0, Piberl: Schreiber 1:0, Uzmah: Švarcer remi, Oster: Šuc 1:0.

Stanje na tabeli: Holuj, Litvanovic in Konarkovska 4,5, Dvořakova 4, Piberl 3,5, Uzmah in Jurcinska (Poljska) po 3, itd. Rezultati 6. kola mojstrskega turnirja: Smederevac: Sokolov 1:0, Dimc: Gorski 1:0, Stupica: Lešnjak 0:1, Branicki: Bošković 1:0, Molerović: Losberg remi.

Stanje po končanem turnirju: Dimc 5, drugo in tretje mesto al delita Stupica in Smederevac s po 4 točkami, Sokolov 3,5, Branicki (Poljska) in Lešnjak po 3, Molerović in Losberg (Z. Nemčija) 2,5 itd.

Č B skupini moškega turnirja je zmagalo moštvo Zavoda za socialno zavarovanje iz Bačke Topole. V A skupini pa je razvratil naslednja: Zeleničar (Mrb), LSK, Jesenice I, Elektrostroj I (Zgb), Torpedo, Elektrostroj II, Kranj, Vinkovci, CSK in Jesenice II.

Najlažje delo v zadnjem kolu mojstrskega turnirja je imel zmagovalec turnirja mojstrski kandidat Dimc, ki je igral z Zagorčkim, zadnjim na tabeli. Lešnjak pa se je revanžiral za slabo igro v prejšnjih kolu z zmago nad vodečim Stupico in ga tako potisnil s prvega mesta.

SE EN IZREDEN REKORD NAŠEGA ATLETA

Bezjak vrgel kladivo 64,73 m

Bezjak vrgel kladivo 64,73 m Zagreb, 12. junija. — Včeraj je zagrebški atlet Zvonko Bezjak na atletskem mitingu Dinama zalual kladivo 64,73 m daleč in tako dosegel nov državni rekord, ki hkrati sodi med najboljše rezultate na svetu. Nov rekord tega atleta smo pričakovali, ker mu je že v nedeljo letelo kladivo čez 63 metrov, vendar, da se bo to zgodilo že čez dva dni, se ni nihče nadejal. Prejšnji Račićev rekord iz leta 1956 — 62,80m, je popravil za 1,93 m. Bezjakov rekord je peti rezultat vseh časov na svetu. Lestvica najboljših na svetu je sedaj naslednja:

- Conolly (ZDA) 68,54 m;
- Krivonosov (SZ) 67,32 m;
- Blaiz (ZDA) 65,95 m;
- Samozetov (SZ) 65,03 m;
- Bezjak (Jug.) 64,73 m.

KOŠARKA

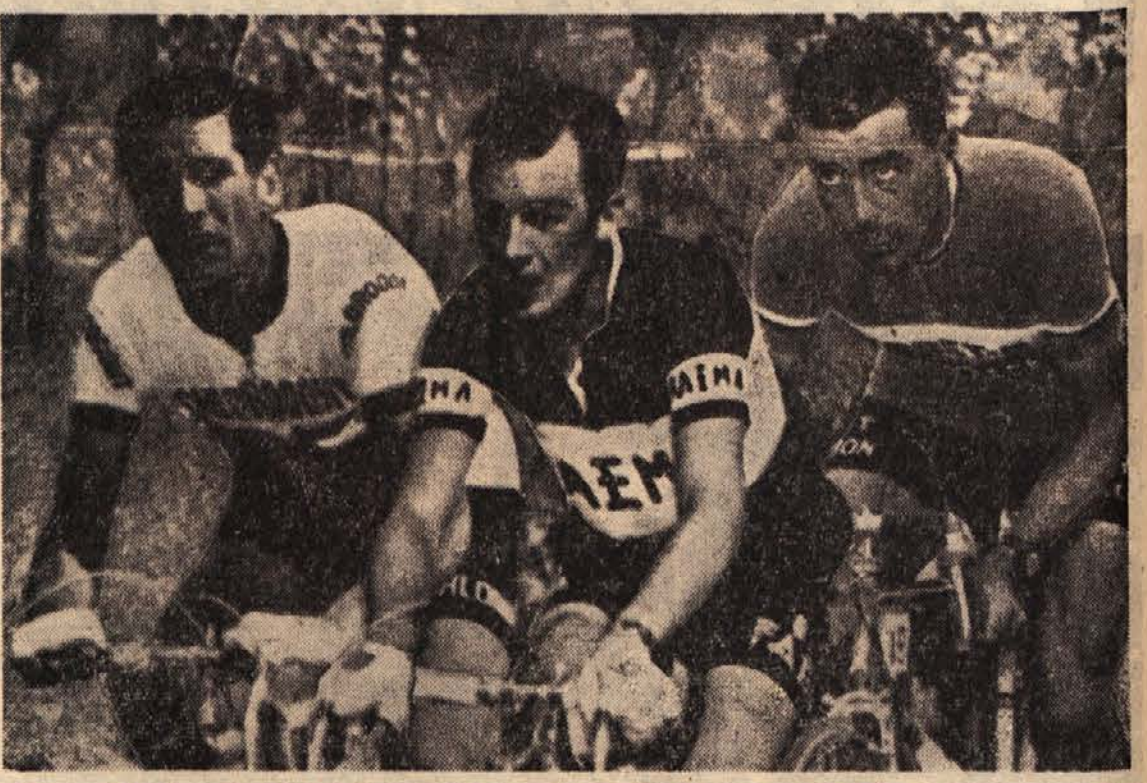
Beograd: reprezentanca 75:56 (42:27)

Beograd, 12. junija. — Naša državna košarkarska reprezentanca, ki se pripravila v Beogradu za evropsko prvenstvo v Sofiji, je včeraj odigrala trening tekmo z reprezentanco Beograda. Naši reprezentantje so se pošteno osmešili. Če bi se vsaj trudili, jim morda nič ne bi zamerili, da so bili poraženi. Neresnost ni odlika moštva, ki se pripravlja za evropsko prvenstvo. Morda ko reprezentantje ne prepričani, da imajo potne liste že v žepu. Naj ne pozabijo, da jih pred odhodom čakata še dve srečanja s Poljaki in da so prav na osnovi teh tekem možne spremembe. V moštvo Beograda je bilo namreč nekaj mladih košarkarjev, ki si lahko takoj nadejajo državni dres.

Nerazumljivo je, da dva centra državnega moštva Miller in Miletić slični nikakor nista bila v stanju, da zaustavita gimnazijca Koraca. Le-ta je sam dosegel več kot polovico košev — skupaj 42! Naše državno moštvo je bilo poraženo s 66:75 (27:42). Previsok poraz, pa čeprav so v reprezentanci Beograda igrali Popović, Marković, Korac in Vrhovec.

NA KOLESARSKI DIRKI "OKOLI AVSTRILJE" Slovensko moštvo — naša reprezentanca

Beograd, 11. junija. — Kolesarska zveza Jugoslavije je sklenila, da bo letos našo državo na mednarodni dirki "Okoli Avstrilje" zastopalo slovensko moštvo. Naše barve bodo branili na tej mednarodni dirki Bajc, Flašj, Perne, Rak, Sebenik in Valant. Dirka bo od 29. junija do 6. julija. Proga, dolga 1348 km, je razdeljena na sedem etap. Start in cilj bosta na Dunaju. Naši vozači bodo odpotovali v Avstrijo 27. junija.

Kolesarski fenomen iz dirke »Diro d'Italia« (od leve proti desni) Italijan Nencini, zmagovalce dirke, Luksemburčan Gaul, tretji v končnem plasmaju, in Francoz Luison Bobet. Zmagovalce dirke je skoraj 4000 km prevozil s povprečno hitrostjo 37,500 km na uro. Bobet je bil drugi z zaostankom 19 sekund, Gaul pa je bil četrti, čeprav je bil še štiri etape predkoncem dirke najresnejši kandidat za osvojitve prvega mesta. Je namreč najboljši »hribolazec«, toda prav na podelazu Bondon, kjer si je lani zagotovil končno zmago, je letos vozil ležerno in sezadovoljil z malo prednostjo, ki pa mu ni zadostovala za prvo mesto v generalnem plasmaju

KONGRES FIS V DUBROVNIKU

Opreznost pri novih predlogih

Dubrovnik, 12. junija. — Prvi dan kongresa Mednarodne smučarske federacije je bilo delo razdeljeno po komitejih za skoke, za teke in za ženske discipline.

Komite za skoke je proučeval novo metodo švicarskega inženirja Straumana, kako izračunati vrednost skoka. Doslej so le-to ocenjevali glede na dolžino in na slog. Inženir Strauman je izdelal aparaturo, ki bo pomagala ocenjevati razen dolžine in sloga tudi brzino leta. To bi po njegovem mnenju popolnoma onemogočilo subjektivno ocenjevanje, toda precejšen del delegatov se ne strinja s tem predlogom, ki bo o njem dokončno sklepal kongres.

Komite za teke je razpravljal o predlogu sovjetskih in češko-slovaških predstavnikov, da bi v olimpijski program vnesli tudi tekmovalje v teku na 5 km za ženske. Tudi tega predloga niso sprejeli. Komite je sprejel nekatere spremembe pravil, ki so jih že ponekod praktično izvajali, kot n. pr. start iz kvadrata in ne iz kroga, dve stezi v začetku teka, prednost pri prehitvanju itd.

V hotelu »Argentina« je ameriška delegacija priredila sprejem, ki se je nanašal na organizacijo zimskih olimpijskih iger 1960 v ZDA.

Prav tako je bila sinoči svečano odprta razstava o pripravah za svetovno prvenstvo, ki bo leta 1958 v Avstriji. Razstavo sta pripravili finska in avstrijska smučarska zveza. — Prvenstvo v alpskih disciplinah bo namreč v Bagdasteinu v Avstriji, v klasičnih disciplinah pa v Lahitju na Finskem.

SMUČI na kolescih

Tekači smučarskega kluba Enotnosti se že sedaj sistematično pripravljajo na smučarsko sezono. Iz Nemčije so si priskrbeli takolmenovane ski-rollerje (smučiči na kolescih), na katerih so gibljivi popolnoma enaki gibom pri teku na smučeh. Tekoč lahko s temi »smučiči« teče tudi navkreber, ker so kolesa namočena tako, da se vrte samo naprej.

VIPAVA — V Vipavi marljivo delajo. Pripravili so že akademsko doma, ki je lepo uspeša. V Ajdovščini na meddržavnem nastopu pa so nastopili s sto telovadci. V polnem teku so pripravili za nastop v Idriji in za zlet v Ljubljani. Vaje so vsi oddelki že predelali. Delo je vredno vse pohvale, zlasti če pomislimo, da nimajo v občinskem okviru nobene gnotne pomoči. Silno pa si žele dograditi telovadnico, jo opremiti in izpolniti prednjaški kader.

DRAVLJE — Tudi tu so delavni. Vaje za zlet v Ljubljani so že predelali. Na nedavnem nastopu v Ajdovščini je sodelovalo 120 telovadcev. Skrbni jih je pomanjkanje ženskega

FESTIVAL TELESNE KULTURE V LJUBLJANI

Iz popotne torbe instruktora »Partizana«

PARIZ — V Vipavi marljivo delajo. Pripravili so že akademsko doma, ki je lepo uspeša. V Ajdovščini na meddržavnem nastopu pa so nastopili s sto telovadci. V polnem teku so pripravili za nastop v Idriji in za zlet v Ljubljani. Vaje so vsi oddelki že predelali. Delo je vredno vse pohvale, zlasti če pomislimo, da nimajo v občinskem okviru nobene gnotne pomoči. Silno pa si žele dograditi telovadnico, jo opremiti in izpolniti prednjaški kader.

PARIZ — V Vipavi marljivo delajo. Pripravili so že akademsko doma, ki je lepo uspeša. V Ajdovščini na meddržavnem nastopu pa so nastopili s sto telovadci. V polnem teku so pripravili za nastop v Idriji in za zlet v Ljubljani. Vaje so vsi oddelki že predelali. Delo je vredno vse pohvale, zlasti če pomislimo, da nimajo v občinskem okviru nobene gnotne pomoči. Silno pa si žele dograditi telovadnico, jo opremiti in izpolniti prednjaški kader.

PARIZ — V Vipavi marljivo delajo. Pripravili so že akademsko doma, ki je lepo uspeša. V Ajdovščini na meddržavnem nastopu pa so nastopili s sto telovadci. V polnem teku so pripravili za nastop v Idriji in za zlet v Ljubljani. Vaje so vsi oddelki že predelali. Delo je vredno vse pohvale, zlasti če pomislimo, da nimajo v občinskem okviru nobene gnotne pomoči. Silno pa si žele dograditi telovadnico, jo opremiti in izpolniti prednjaški kader.

Brzojavke

- FIRENZE, 12. junija. Italijanski atlet Meconi je vrgel kroglo na mitingu v Firencih 16,79 m, kar je letos četrti rezultat v Evropi.
- DUNAJ, 12. junija. Kolesarska dirka po Dolnji Avstriji je končana. V generalnem plasmaju je osvojil prvo mesto Avstrijec Thalst 16:07.52. Jugoslovjan Lavšič je tretji 18:11,0. Jugo pa devet s dve minuti slabšim časom.
- NIŠ, 12. junija. V Nišu bo 30. junija nogometno srečanje med reprezentanca železničarjev Jugoslavije in ČSR v okviru železničarskega prvenstva Evrope.
- BEOGRAD, 12. junija. — Turnir republikanskih vrstov v velikem rokoletu za vstop v zvezno ligo se bo začel šele v začetku avgusta in ne dne 14. junija.
- BEOGRAD, 12. junija. — V Beogradu je bil plenum Teniške zveze Jugoslavije. Za novega predsednika zveze so izvolili Mirka Mastilovića, za zveznega kapetana pa Pr. Brikšija.
- BEOGRAD, 12. junija. — Danes so prispele v Beograd poljski košarkarji, ki bodo igrali z našo državno reprezentanco na stadionu Tašmajdan 14. junija, povratno srečanje pa bo 16. junija v Zrenjaninu. Obe srečanja sodita v priprave obeh reprezentanc za evropsko prvenstvo, ki bo od 20. do 30. junija v Sofiji.
- ZAGREB, 12. junija. — Disciplinško sodišče plavalne zveze Hrvatske je kaznovalo zaradi nediscipline starodardnega branilca naše vaterpolo reprezentance Cipcija. Cipcij ne bo igral na turnirju »Trofeo d'Italia«.

PARIZ — V Vipavi marljivo delajo. Pripravili so že akademsko doma, ki je lepo uspeša. V Ajdovščini na meddržavnem nastopu pa so nastopili s sto telovadci. V polnem teku so pripravili za nastop v Idriji in za zlet v Ljubljani. Vaje so vsi oddelki že predelali. Delo je vredno vse pohvale, zlasti če pomislimo, da nimajo v občinskem okviru nobene gnotne pomoči. Silno pa si žele dograditi telovadnico, jo opremiti in izpolniti prednjaški kader.

Še deset dni do pohoda

Za partizanski »Pohod ob žici okupirane Ljubljane« so priprave v zaključni fazi. Organizatorju tega tekmovanja, Okrajnemu odboru ZB v Ljubljani, so se že prijavile prve ekipe. Svoje udeležbo so napovedali: dve ekipi TVD Partizan Ihan, po eno ekipi Okrajni odbor LMS, Tajništvo za notranje zadeve iz Nova Gorice. Prijavilo se je tudi nekaj moštvev Črne gore in Planinske zveze Slovenije. V kratkem pričakujejo še številne prijavitelje. Rok za prijave je vključeno do 17. junija.

Vsem sorodnikom in znancem sporočamo žalostno vest, da je umrla naša ljuba mama, stara mama in sestra

M. FRANČIŠKA TOMINC

rojena BOGATAJ

Pogreb drage pokojnice bo v petek, 14. t. m. ob 17.30 iz Frančiškove mrliške vežice na Zalah.

Ljubljana, Ziri, Buenos Aires, 12. junija 1957.
Zalujoči: sinova Stane z ženo Olga, Janez z ženo Ančko, hčerka Fančič por. Banj; sestra Mici, vnuki in vnukinje ter ostalo sorodstvo.

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem sporočamo žalostno vest, da je dne 12. t. m. v 72. letu starosti preminul moj dragi mož, oče in dedek

JOŽEF UMEK

železniški upokojenec

Na njegovi zadnji poti ga bomo spremlili v petek, 14. t. m. ob 18 iz Jožefove mrliške vežice na Zalah.

Ljubljana, Ptuj, Beograd, 12. junija 1957.

Zalujoči: žena Pavla, sin Jože, hčerke Julija, Romana, Milena z družinami in ostalo sorodstvo.

Poznani smučar Viktor Brezovšek je pred našim fotoreporterjem demansiriral tek s smučmi na kolescih.

O. HENRY:

Pasrednik

Niti letni čas niti ura nista bila najprimernejša za posedanje v parku. Verjetno je prišlo dekle iz dolgočasja po pešeni poti in je le za trenutek sedlo na klop ob stezi.

Zamišljeno in tiho je sedela. Potrtost v njenih potezah je bila verjetno novejšega datuma, zakaj ni ji še obrobila okroglih lic, prav tako ji še ni zbrisala rdečice z roznatega obraza. Tudi gubica okoli njenih ust je bila še najbolj podobna potezam otroka, ki so mu vzeli igračo in se je skremžil za nekaj trenutkov.

Z dolgimi, počasnimi koraki je prišel mladi mož. Za njim se je poganjal deček, ki je nosil potni kovček. Ob pogledu na dekle je mladi mož zardel in naslednji trenutek spet prebledel. Blizje ko je prihajal, pozorneje je gledal njen obraz, poteze na njegovem licu pa so izdajale upanje in bojazen hkrati. Komaj dva, tri korake vstran je šel mimo nje, ona pa ni pokazala, da je opazila njegovo navzočnost.

Kakih šestdeset metrov dalje je stopil, nato pa je sedel na klop. Deček je postavil kovček na tla in se je zagledal v mladega moža s presenečenimi, vendar šegavimi očmi. Mladi mož si je obrisal potno čelo. Lep robec je imel mladi mož, lepo čelo, sploh je bil lep na pogled. In je rekel dečku:

— V mojem imenu boš nekaj sporočil tisti gospodični na klopi. Povej ji, da sem na poti na kolodvor. Peljal se bom v San Francisco, kjer se bom pridružil odpravi, ki bo na Aljaski lovila severne jelene. Povej ji: ker mi je prepevedala govoriti z njo ali ji pisati, sem se odločil za ta poslednji poziv, naj bo pravična glede na vse tisto, kar je bilo. Reci ji, da je menda proti njenim nazorom, odsloviti nekoga brez slehernega pojasnila in ne da bi mu dala možnost, da razloži vso reč. Sporoči ji, da zdaj sicer v določenem smislu obidem njena navodila, to pa storim zato, ker upam, da bo pomagala pravičnosti do veljave. Pojdi in povej ji to!

In je mladi mož stisnil dečku v dlan pol dolarja. Ta ga je pogledal, v njegovih očeh se je zabliskala zraven prešernosti še navihanost, nato pa se je v skoku pognal proti sosednji klopi. Pozdravil je gospodično — po fantovsko se je podrgnil po čelu navzgor proti kolesarski čepici — in se ni dal prav nič zmeti, čeprav ga je hladno pogledala.

»Gospodična,« je rekel, »gospod s tiste klopi vam pošilja po meni ples in pesem v pozdrav. Če ga ne poznate in si je dovolil nesposobno šalo, mi kar povejte, pa bo v treh minutah stražnik tu. Če pa ga poznate, vam imam nekaj sporočiti.«

Dekle je pokazalo rahlo zanimanje. »Pesem in ples v pozdrav,« je namenoma sladko spregovorila, »kakšna domislica! Prav vredna trubadurja. Poznala sem gospoda, ki te pošilja, zato najbrž ne bo treba klicati stražnika. Kar pokaži tisti ples, pa zapesti, samo ne preglasno! Za varietejski nastop na prostem je še malce prezgodaj, ljudje bi postali pozorni.«

»Prav,« je rekel deček in zmigal z rameni, da se mu je streslo vse telo. »Saj veste, kaj mislim, gospodična. Oni gospod tam ne diha več, marveč sapo lovi in se počuti kot riba na suhem. Svoje reči je pospravil v kovček, v Frisco je namenjen in potem v Klondyke, kjer bo streljal. Rekli ste mu, da vam ne sme več pošiljati roznatih pisem in ne sme hoditi mimo vaših vrtnih vrat. Pravi, da ste ravnali z njim, kakor ni zaslužil, in mu niste dali možnosti, da bi vam vse razložil. Odslovili ste ga, ne da bi mu povedali, zakaj.«

Zanimanje v dekletovih očeh je rahlo zraslo. »Povej gospodu,« je začela, »da mu ne bom popisovala svojih idealov, saj dobro ve, kako sem si vse predstavljala. Kolikor se tičejo moji ideali njega, sta resnica in absolutna zvestoba osnova vsega. Reci mu, da sem prisluhnila njegovemu srcu in vem, kaj potrebuje, zato ne maram poslušati obrambnih zagovorov. Nisem ga zavrnila zaradi kakšnega obrekovanja. Če hoče vedeti, mu lahko poveš. Reci mu, da sem stopila tisti večer skozi zadnja vrata v rastlinjak in sem ga videla z gospodično Ashburtonovo pod oleandrom. Slika, ki sem jo videla, je bila zelo lepa, drža in položaj pa preveč zgovorna, da bi bila potrebna še posebna razlaga. Za menoj je ostal rastlinjak, hkrati

z njim za vrtnice in ideali. To pesmico zapoj svojemu gospodarju!«

»Drža in položaj, gospodična? Ne razumem natančno,« je rekel deček, dekle pa mu je pojasnilo: »Blizina je bila prevelika za tista ga, ki bi moral ohraniti položaj ideala.«

Pesek se je zaprašil pod dečkovimi nogami, nekaj trenutkov kasneje je stal pred drugo klopijo. »Gospodična izhaja iz dejstva,« je začel, »da dekleta na splošno kaj kmalu nasedejo, če se začno fantje izmišljati čudne zgodbe, zato je kar naravno povedala. Zalotila vas je pri dejanju, videla je, da ste v rastlinjaku objemali dekle v svili. Prišla je nabirat cvetje, vi pa ste objemali drugo. Pohitite, je rekla, da ne boste zamudili vlaka.«

Mladi mož je tiho zažvižgal predse, nenadoma se mu je posvetilo. Segel je v notranji žep in privlekel na dan sveženj pisem. Izbral je eno in ga dal dečku, zraven pa mu je stisnil še srebrn dolar.

»Daj to pismo gospodični,« je rekel, »prosi jo, naj ga prečita. Reci ji, da bo tako vse pojasnjeno. Povej ji tudi to, da bi vsega tega trpljenja ne bilo, če bi nekoliko več zaupala svojim idealom. Povej ji, da zvestoba ni nikoli nehala obstajati in da čakam na njen odgovor.«

Deček je stal pred gospodično: »Gospod pravi, da je nedolžen. Pravi, da ni ženskar, zato prečitajte to pismo. Rečem vam, športnik je in dober fant.«

Gospodična je razgrnila pismo: »Spoštovani dr. Arnold! Rad bi se vam iz vsega srca zahvalil za prijazno in pravočasno pomoč tisti večer, ko je dobila moja hči na sprejemu pri gospe Wildrow spet hud srčni napad. Če bi je vi ne prestregli, ko je omahnila, in če ji ne bi pomagali o pravem času, bi bil jaz zdaj verjetno brez hčerke. Zelo bi vam bil hvaležen, če bi prišli k nam in prevzeli mojo hčer v nadaljnje zdravljenje. — Vam večno hvaležni Robert Ashburton.«

Gospodična je zložila pismo in ga dala dečku. »Gospod čaka na odgovor,« je rekel ta. »Kaj naj mu rečem?«

Oči mlade dame so se zalesketale, motno se je zasvetilo v njih, potem pa se je nasmehnila: »Povej fantu tam na klopi, da ga čaka njegova punca.«

DNEVNE NOVICE

ZDRAVNIŠKA DEŽURNA SLUŽBA
Nočna zdravniška služba za nujne obiske na bolniškem domu od 20. do 2. ure jutraj, ob nedeljah in praznikih ves dan.

Zdravstveni dom Centeri: dr. Zalta Maks, tel. 21-824, Puharjeva ul. 3. V odsotnosti zdravnika klicati telefon LM 30-200.

Zdravstveni dom Bežigrad: dr. Tigar Lojze, Veselova 19, telefon 21-866.

Zdravstveni dom Šiška: dr. Janez Gasperlin, Saranovičeva 10, tel. 32-452.

Zdravstveni dom Vič: dr. Jagodič Boris, Rožna dolina, c. XV-1a, telefon 22-437. V odsotnosti zdravnika klicati telefon 21-519 ali 21-494.

Zdravstveni dom Moste: dr. Branko Medvedšek, Ljubljana, Krekova 5, tel. 31-559. V odsotnosti zdravnika klicati tel. LM 30-300.

Ravnateljstvo IX. gimnazije v Ljubljani sporoča dijakom, da bo pogreb profesorja Janeza Drnovškega v petek, 14. junija, ob 15.30 iz Antonove mrliške veže na Zalah. - Zberite se ob 15 pred vhodom v Zale.

Obvestilo. Uprava za ceste OLO Celje sporoča, da bo cesta št. III/1702 Črnolica-Planina-Lesično v km 15.500 do 25.160 zaprta za ves promet dne 15. in 16. t. m. zaradi popravila mostu na Fuzinjah.

Občni zbor Društva upokojenecv - Bežigrad, bo v petek, 14. t. m. v sindikalni dvorani železniške kurilnice Šiška - vhod iz Parmove ulice. Začetek ob 15. Upokojenči, udeležite se polnoštevilno!

Pegesan
Pega vam zagotovo odstrani Pegesan krema. Odklanjate v trgovinah nadomestila in zahtevajte originalni PEGESAN z rdečezlato etiketo.

Perkutol
Za vaš "Make up" (izgovori meik ap) uporabljajte PERKUTOL Found kremo (Foundation izgovori faundei-šen) v šestih apartnih barvnih odtenkih. Za vsak tip kože in napravi svežo, mladostno polt.

Kolikor plačat - toliko dobiš! Če hočeš prvovrstno masno kremo, potem zahtevaj "ULTRAGIN" - sport kremo.

Vsaka drogerija, specerija, zadruga, vsaka trgovina, ki prodaja milo za gospodinjstvo, prodaja tudi FLEX. Za čiščenje madežev samo FLEX.

Zadnji krk francoske mode - tu svetle barve šminke so dobile drogerije v Ljubljani, Mariboru, Kranju, Celju in Novem mestu.

Po dolgi in mučni boleznii je umrla v 49. letu starosti naša nepozabna žena in mamica

IVANKA SLOVŠA
upokojenka
Pogreb drage pokojnice bo v četrtek, 13. junija 1957 ob 16. uri iz hiše žalosti, Domžale, Krakovska 20.

Domžale, 12. junija 1957.

Zalujoči:
mož Andrej in otroci Jožica in Andrej ter ostalo sorodstvo

Dotrpel je naš ljubljeni mož, oče, sin, stari oče, brat, stric, nečak, tast in svak

IVAN KONČAN
trgovski potnik v pokoju
Pogreb dragega pokojnika bo v petek, 14. junija 1957, ob 16. uri iz Kristofove mrliške veže na Zalah. Ljubljana, 12. junija 1957.

Zalujoči: žena Marija, sin Janez z družino, mama Ivana, brat dr. Oskar z družino in ostalo sorodstvo

VSEM, KI STE GA POZNALI IN CENILI, NAZNAJAMO, DA JE OSEDL IZ NAŠE SREDINE NAŠ NAJBOLJŠI TOVARIS

JANEZ DRNOVŠEK
OHRANILI GA BOMO V TRAJNEM SPOMINU

RAVNATELJSTVO IN PROFESORSKI ZBOR IX. GIMNAZIJE V LJUBLJANI

List izdaja in tiska Casopisno-založniško podjetje "Ljudska pravica", Ljubljana, Kopitarjeva ulica 6, telefon 39-181 - Telefon za naročnino 31-030 in oglase 31-358 - Telefon posilovalca na Titovi cesti 22-322 - Mesečno naročnina 250 din, za tujino 500 din - Tekoči račun 60-KB-6-Z-1393 - Poštni predal 42 - Poštnina plačana v gotovini - Rokodisov ne vračamo

PREDAVANJA

Postavimo vse rezervne oficerje terena Tabor - Stari Vodmat, da se udeležijo v petek, 14. t. m. ob 19 predavanja o tretji sovražnikovi ofenzivi. Predavanje bo v dvorani bivše kavarnice "Tabor", Prosimo za točnost in polno udeležbo. - Odbor.

Društvo kmetijskih inženirjev in tehnikov LRS vabi svoje člane na predavanje prof. dr. Boguslavskega iz Glesena: o rodovitnosti, gnojstvu in pridelkih. Predavanje bo na Fakulteti za agronomijo, gozdarstvo in veterinarstvo v Ljubljani, Krekov trg št. 1 (poljedelska predavalnica), v ponedeljek, dne 17. t. m. ob 17. uri.

Slovenska akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani vjuidno vabi na javno znanstveno predavanje, ki bo dne 13. junija 1957 ob 18. uri v dvorani SAZU, Novi trg 3-I. Predaval bo profesor na padovanski univerzi dr. Gianfranco D'Arco. Tema: Folklor v Furlaniji s posebnim poudarkom na ljudskem slovu.

KONCERTI

Javna produkcijska učencev glasbene šole za harmoniko in kitaro pri Svetu "Svoboda" in prosvetnih društev okraja Ljubljana, bo v petek, 14. t. m. ob 18 v Mladinski gledališču v Križankah. Vstop prost.

GLEDALISCA

SLOV. NARODNO GLEDALIŠCE DRAMA
Cetrtek, 13. junija ob 20: Potrč: "Krefli", Abonma A.

Petek, 14. junija ob 19.30: Potrč: "Krefli", Abonma Petek II. popoldanski.

Ob 20: Krett: "Krajski komedijanti", Abonma U.

Sobota, 15. junija ob 20: Naah: "Mojster za dež", Premierski.

Nedelja, 16. junija ob 20: Naah: "Mojster za dež", Izven in za podeželje.

OPERA

Cetrtek, 13. junija: zaprt.

Petek, 14. junija ob 20: Nušič: "Mister Dolar", Gostovanje Beogradske Komedije. Izven. (Vstopnice so že v prodaji.)

Sobota, 15. junija ob 20: Svara: "Kleopatira", Abonma red E.

Nedelja, 16. junija ob 20: Baletni večer: Chopin: Štude; Von Einem: Rondo o zlatem teletu, Rossini-Respighi: Fantastična prodajalica. - Premierski.

Ponedeljek, 17. junija ob 20: Majakovski: "Hladni tuš", Gostovanje Beogradske Komedije. Izven. (Vstopnice so že v prodaji.)

Opozarjamo na gostovanje Beogradske Komedije, ki bo v dnevi od 14. do 17. t. m. uprizorila dve predstavi v Operi in štiri predstave v Ljubljanskem mestnem gledališču. Prvo predstavo bodo gostje imeli v Operi v petek, 14. t. m. ob 20, in sicer Nušiča: "Mister Dolar". V soboto, 15. in v nedeljo, 16. bodo štiri predstave v Mestnem gledališču, začne predstava pa bo soper v Operi, v ponedeljek, 17. t. m., Majakovskega "Hladni tuš". Za ob predstavi, ki jih bodo dali gostje v opernem gledališču, so vstopnice po cenah od 300 din navzdol že v prodaji v Operi.

MESTNO GLEDALIŠCE LJUBLJANA Gledališka pasaja
Cetrtek, 13. junija: zaprt.

Petek, 14. junija ob 20: Sidney Howard: "Pokojni Christopher Bean", Abonma LMS IV. Vstopnice so tudi v prodaji. (Davenport - Franček in Ofenik.)

Sobota, 15. junija ob 18: Majakovski: "Hladni tuš", Gostovanje Komedije iz Beograda. Izven. (Cene od 120 dinarjev.)

Ob 20: Dobričanin: "Skupno stanovanje", Gostovanje Komedije iz Beograda. Izven. (Cene od 150 din.)

Nedelja, 16. junija ob 18: Nušič: "Mister Dolar", Gostovanje Komedije iz Beograda. Izven. (Cene od 120 din.)

Ob 20: S. Lorenz: "Mez: "TXX", Gostovanje Komedije iz Beograda. Izven. (Cene od 150 din.)

Dne 15. in 16. t. m. gostuje v Mestnem gledališču Komedija iz Beograda s štirim različnimi komedijami. Vstopnice so v prodaji pri dnevi blaginji.

SENTJAKOŠKO GLEDALIŠCE Ljubljana, Mestni dom
Cetrtek, 13. junija ob 20: I. Cankar: "Za narodov blagor", komedija, - Gostovanje v Zg. Šiški. (Prodaja vstopnic v Domu "Svoboda" v Zg. Šiški v sredo od 18-19 in v četrtek dve uri pred predstavo.)

Sobota, 15. junija ob 20: I. Cankar: "Za narodov blagor", Red B. Vstopnice so tudi v prodaji.

Nedelja, 16. junija ob 20: I. Cankar: "Za narodov blagor", komedija, - Izven.

Prodaja vstopnic v Mestnem domu, rezerviranje na telefon 39-860.

MESTNO LUTKOVNO GLEDALIŠCE MARIONETE
Levstikov (Sentjakovski) trg 2
Petek, 14. junija ob 16: Tauffer-Novy: "Moja in živali", Zaključena predstava za osnovno šolo Stranje pri Kamniku.

Sobota, 15. junija ob 20: Pensov-Simončič: "Zlata ribica", Zaključena predstava za Vajensko šolo gradbene stroke.

ISOL
čisti koruze in steklo!
Protiperonosporna služba
Poročilo za dne 12. junija
Srednje dnevne temperature so se večeraj gibale v mejah med 18 in 20 stopinj C. Maksimalne temperature so ponekod dosegle 28 stopinj C. Minimalne temperature so spovsod bile nad 14 stopinj C. Padavin ni bilo.

Napovedi: Se danes naj končajo s prvim skropitjem vinogradniki okoli Celja, Mokronoga, Dolnje Lendave in Rogaske Slatine. Vinogradniki ostalih vinogradniških okolišev Stajerske (okolice Maribora, Radgone, Podgradja pri Lutomeru) pa naj še počakajo s prvim skropitjem, razen tistih vinogradnikov, kateri je v zadnjih treh do štirih dneh deževalo.

Svetujemo vinogradnikom Primorske, naj še ne začnejo z drugim skropitjem svojih vinogradov, ker še ni čas. V začetku drugega skropitja vsa bomo pravočasno obvestili.

Kmetijski inštitut Slovenije in Hidrometeorološki zavod LR Slovenije

Opozorilo sadjarjem!
Opozarjamo sadjarje Slovenije, da je sedaj po cvetenju najugodnejši čas za zatiranje fuzikladija - škrlupa, jabolčnega zavijača in rdečega pajka. Zaradi tega vam svetujemo kombinirano skropljenje, in sicer:

Za skropljenje proti fuzikladiji - škrlupu uporabite enega izmed naslednjih fungicidov: 0,4% Cosan, 0,2% Dithanol ali Irotan, 0,20 do 0,25% Oricid, 1,5% žvepleno apno, 0,7% bakreno apno.

Ker je sedaj tudi čas za skropljenje proti jabolčnemu zavijaču, primate omenjenim fungicidom enega izmed naslednjih sredstev: 1% tekoči pantanon, 0,4% svinečni arsenat, 0,2% Dithanol ali Irotan, 0,20 do 0,25% Oricid, 1,5% žvepleno apno, 0,7% bakreno apno.

Opozarjamo, da so vsa sredstva proti rdečemu pajku, razen Tediona, zelo strupena.

Kmetijski inštitut Slovenije
MARIROPSKE VESTI
Dežurna lekarna:
Cetrtek, 13. junija: lekarna "Planinka", Glavni trg 20.

Petek, 14. junija: lekarna "Pri gradu", Partizanska cesta 1.

Kino:
"PARTIZAN": amer. film: Abbot in Costello v tujski leslji.

"UDARNIK": ameriški film: "Pod okriljem zakona".

Slovensko narodno gledališče
Cetrtek, 13. junija ob 20: Verdic: "Rigoletto", Red B.

Petek, 14. junija: Zaprt (generalka).

IZ MURŠKE SOBOTE
KINO
"PARK": mehiški film "Rdeča Konga", Predstava ob 20. V gl. vlogi Pedro Armendariz.

CELJSKE VESTI
KINO
"UNION": ameriški barvni film: "Sin Ali Babe", A. glavni vlogi Tony Curtis in Piper Laurie.

"METROPOL": amer. film - Iznad tridesetega nadstropja". V glavni vlogi William Holde, Friderik March in June Allyson.

"LETNI KINO": amer. film "Beg iz Guyanne". V glavni vlogi Humphrey Bogart in Michele Morgan.

IZ ROGAŠKE SLATINE
KINO
Ameriški film: "Weekend v Waldorfu".

VESTI ("RBOVEL")
KINO
"DELAUSKI DOM": ameriški film "Na morščevi sledi". V glavni vlogi Danny Clark, Virginia Mayo, Viveca Lindfors in Edmond O'Brien.

Vesti iz Jesenic in okolice
Zdravniško dežurno službo ima do 14. t. m. dr. Avgust Tancač. Gospodarska cesta.

KINO
"RADIO": ameriški barvni film: "Bradavniška uspanka". Predstavi ob 18 in 20. V glavni vlogi Doris Day. V petek isti spored - zadnjič.

"PLAVZ": amer. barvni film "Clovek s puško". Predstavi ob 18 in 20. V glavni vlogi Randolph Scott. V petek isti spored - zadnjič.

VESTI (Z KRANJA)
KINO
"STORŽIČ": amer. barvni vstavi-vision film "Daljna obzorja". Predstavi ob 17.30 in 20. V glavni vlogi Charlton Heston in Jean Peters.

LETNI KINO "PARTIZAN": italijanski barvni film "Teodora". Predstava ob 20.30. V glavni vlogi Gianna Maria Cannale.

Z RIEDEB
KINO
Italijanski film "V vrtincu greha". Predstavi ob 18 in 20.30. V glavni vlogi Elisa Cegani in Margot Heilscher.

RADIO LJUBLJANA

Sporod za četrtek, dne 13. maja 1957
Poročila ob 5.05, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 15.00, 17.00, 19.30, 22.00 in 22.55

5.00-7.00 Dobro jutro, dragi poslušalci! (Pisan glasbeni spored) - vmes ob 6.30-6.40 Reklame in obvestila - 7.10 Zabayni zvoki - vmes ob 7.20-7.25 Naš jeziknik - 8.05 "Fante je zbirajo..." (Vendček narodnih) - 8.30 Drobne orkestralne skladbe - 9.00 Radijski roman - Anatolij Vinogradov - Paganini - XXXVII. - 9.20 Od popevke do popevke - 10.10 Iz oper in balsetov - 11.00 Pesmi za naše male - 11.15 Cicibanom - dober dan! (Pesmi Stane Vinšek) - 11.30 Boris Papandopolu: Stojanka majka Knežpoljka, kantata - 12.02 Južni ritmi - 12.30 Kmetijski nasveti - Ing. Miran Veselič: Priznavanje trnoga in drevesnega sadinoga materiala - 12.40 Narodne in umetne pesmi poje vokalni kvartet z Vrhnike - 13.15 Igra tamburški orkester pod vodstvom Matka Šljakoviča - 13.30 Popularne melodije iz orkestralne glasbe - 14.20 Pionirski kotiček - 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo - 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame - 15.40 Utrinki iz literature - Arthur Lall: Tiger, tiger! - 16.00 Z našimi in inozemskimi solisti - 17.10 Zabavna in plesna glasba na tekočem traku - 18.00 Družinski pogovori - 18.10 Odločki iz Verdijevih oper: "Moč usode" in "Rigoletto" - 18.50 Tedenski notranje-politični pregled - 19.00 Zabavna glasba, vmes reklame - 19.30 Radijski dnevnik - 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in nepevov - 20.45 Maksim Gorcki (literarna oddaja) - 21.15 Gabriel Faure: Tema na variazioni op. 73 v cis-molu - 22.15 Po svetu jazza: Kvintet George Shearinga - 23.00-23.15 in 23.30-24.00 Oddaja za tujino (Prenos iz Zagreba)

II. program
12.30 Koncert skladb Gallusovih sodobnikov - 13.00 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 13.10 Od arje do arje - 14.20 Ljubljanska kronika in obvestila - 14.35 Ubeid Vrabec: Tri dobe (Prva izvedba v Radiu Ljubljana) - 15.00 do 15.15 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 22.15-23.00 Nočni koncert (Honegger, Škerjanc)

Sporod za petek, dne 14. junija 1957
Poročila: 5.05, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 15.00, 17.00, 19.30, 22.00, 22.55

5.00-7.00 Dobro jutro, dragi poslušalci! (Pisan glasbeni spored) - vmes ob 6.30-6.40 Reklame in obvestila - 7.10 Zabayni zvoki - vmes ob 7.20-7.25 Naš jeziknik - 8.05 Jutrarnji divertimento - 9.00 Humoreska tega tedna - Lev Držič: Za vsak slučaj - 9.20 R. Gobeč: Simna delu, zadnji stavek iz "Mladinske simfonije" - Danilo Švara: Roška balada, R. Simoniti: Kolednica mladinskih brigad - 10.10 Tisoč taktov zabavnih melodij - 11.00 Za dom in zeno - 11.10 Dopoldanski operni spored - 12.00 S pesmijo po domači deželi - 12.30 Kmetijski nasveti - Ing. Tatjana Stupica: Kdaj potrebuje koruzo največ dušika - 12.40 Klavirske skladbe Franza Liszta - 13.15 Ritmi in melodije - 14.05 Oddaja za tujino - Marijan Belina: Zajček Štrahopatek - 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo - 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame - 15.40 Utrinki iz literature: Kfalec in ljudski pesnik Miha Andreas - 16.00 Mojstri koncertnega odra - 17.10 Sportniki, pozori! - 17.30 Zabavna in plesna glasba na tekočem traku - 18.00 Radijski uravzava - dr. Peter Lenar: Boj z dušično proti bolečini - 18.15 Slovenske narodne pesmi - 18.45 Tedenski rujanje-politični pregled - 19.00 Zabavna glasba, vmes reklame - 19.30 Radijski dnevnik - 20.00 Prenos otvoritve zabavnega glasbenega festivala Jugoslovanske radiodifuzije iz Beograda - 22.15 Pisan ritmi - 23.00-23.15 in 23.30-24.00 Oddaja za tujino (Prenos iz Zagreba)

II. program
12.30 Zagrebajmo in zapojmo - 13.00 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 13.10 Simoniti: koncert z 14.30 Ljubljanska kronika in obvestila - 14.30 Glasbena medira - 14.40 Razgovor z vokalci - 15.00-15.15 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 22.15-23.00 Nočni koncert opernih melodij.

III. program
12.30 Zagrebajmo in zapojmo - 13.00 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 13.10 Simoniti: koncert z 14.30 Ljubljanska kronika in obvestila - 14.30 Glasbena medira - 14.40 Razgovor z vokalci - 15.00-15.15 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 22.15-23.00 Nočni koncert opernih melodij.

IV. program
12.30 Zagrebajmo in zapojmo - 13.00 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 13.10 Simoniti: koncert z 14.30 Ljubljanska kronika in obvestila - 14.30 Glasbena medira - 14.40 Razgovor z vokalci - 15.00-15.15 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 22.15-23.00 Nočni koncert opernih melodij.

V. program
12.30 Zagrebajmo in zapojmo - 13.00 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 13.10 Simoniti: koncert z 14.30 Ljubljanska kronika in obvestila - 14.30 Glasbena medira - 14.40 Razgovor z vokalci - 15.00-15.15 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 22.15-23.00 Nočni koncert opernih melodij.

VI. program
12.30 Zagrebajmo in zapojmo - 13.00 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 13.10 Simoniti: koncert z 14.30 Ljubljanska kronika in obvestila - 14.30 Glasbena medira - 14.40 Razgovor z vokalci - 15.00-15.15 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 22.15-23.00 Nočni koncert opernih melodij.

VII. program
12.30 Zagrebajmo in zapojmo - 13.00 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 13.10 Simoniti: koncert z 14.30 Ljubljanska kronika in obvestila - 14.30 Glasbena medira - 14.40 Razgovor z vokalci - 15.00-15.15 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 22.15-23.00 Nočni koncert opernih melodij.

VIII. program
12.30 Zagrebajmo in zapojmo - 13.00 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 13.10 Simoniti: koncert z 14.30 Ljubljanska kronika in obvestila - 14.30 Glasbena medira - 14.40 Razgovor z vokalci - 15.00-15.15 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 22.15-23.00 Nočni koncert opernih melodij.

IX. program
12.30 Zagrebajmo in zapojmo - 13.00 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 13.10 Simoniti: koncert z 14.30 Ljubljanska kronika in obvestila - 14.30 Glasbena medira - 14.40 Razgovor z vokalci - 15.00-15.15 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 22.15-23.00 Nočni koncert opernih melodij.

X. program
12.30 Zagrebajmo in zapojmo - 13.00 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 13.10 Simoniti: koncert z 14.30 Ljubljanska kronika in obvestila - 14.30 Glasbena medira - 14.40 Razgovor z vokalci - 15.00-15.15 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 22.15-23.00 Nočni koncert opernih melodij.

XI. program
12.30 Zagrebajmo in zapojmo - 13.00 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 13.10 Simoniti: koncert z 14.30 Ljubljanska kronika in obvestila - 14.30 Glasbena medira - 14.40 Razgovor z vokalci - 15.00-15.15 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 22.15-23.00 Nočni koncert opernih melodij.

XII. program
12.30 Zagrebajmo in zapojmo - 13.00 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 13.10 Simoniti: koncert z 14.30 Ljubljanska kronika in obvestila - 14.30 Glasbena medira - 14.40 Razgovor z vokalci - 15.00-15.15 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 22.15-23.00 Nočni koncert opernih melodij.

XIII. program
12.30 Zagrebajmo in zapojmo - 13.00 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 13.10 Simoniti: koncert z 14.30 Ljubljanska kronika in obvestila - 14.30 Glasbena medira - 14.40 Razgovor z vokalci - 15.00-15.15 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 22.15-23.00 Nočni koncert opernih melodij.

XIV. program
12.30 Zagrebajmo in zapojmo - 13.00 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 13.10 Simoniti: koncert z 14.30 Ljubljanska kronika in obvestila - 14.30 Glasbena medira - 14.40 Razgovor z vokalci - 15.00-15.15 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 22.15-23.00 Nočni koncert opernih melodij.

XV. program
12.30 Zagrebajmo in zapojmo - 13.00 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 13.10 Simoniti: koncert z 14.30 Ljubljanska kronika in obvestila - 14.30 Glasbena medira - 14.40 Razgovor z vokalci - 15.00-15.15 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 22.15-23.00 Nočni koncert opernih melodij.

XVI. program
12.30 Zagrebajmo in zapojmo - 13.00 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 13.10 Simoniti: koncert z 14.30 Ljubljanska kronika in obvestila - 14.30 Glasbena medira - 14.40 Razgovor z vokalci - 15.00-15.15 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 22.15-23.00 Nočni koncert opernih melodij.

XVII. program
12.30 Zagrebajmo in zapojmo - 13.00 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 13.10 Simoniti: koncert z 14.30 Ljubljanska kronika in obvestila - 14.30 Glasbena medira - 14.40 Razgovor z vokalci - 15.00-15.15 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 22.15-23.00 Nočni koncert opernih melodij.

XVIII. program
12.30 Zagrebajmo in zapojmo - 13.00 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 13.10 Simoniti: koncert z 14.30 Ljubljanska kronika in obvestila - 14.30 Glasbena medira - 14.40 Razgovor z vokalci - 15.00-15.15 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 22.15-23.00 Nočni koncert opernih melodij.

XIX. program
12.30 Zagrebajmo in zapojmo - 13.00 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 13.10 Simoniti: koncert z 14.30 Ljubljanska kronika in obvestila - 14.30 Glasbena medira - 14.40 Razgovor z vokalci - 15.00-15.15 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 22.15-23.00 Nočni koncert opernih melodij.

XX. program
12.30 Zagrebajmo in zapojmo - 13.00 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 13.10 Simoniti: koncert z 14.30 Ljubljanska kronika in obvestila - 14.30 Glasbena medira - 14.40 Razgovor z vokalci - 15.00-15.15 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 22.15-23.00 Nočni koncert opernih melodij.

XXI. program
12.30 Zagrebajmo in zapojmo - 13.00 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 13.10 Simoniti: koncert z 14.30 Ljubljanska kronika in obvestila - 14.30 Glasbena medira - 14.

Drobne ZANIMIVOSTI

VELIKANSKI FOSIL

V leningrajski zoološki muzej so prepeljali ostanke velikega fosila, ki so ga bili izkopali v Turkmeniji. Ko so sestavili glavne kosti, so ugotovili, da je to okostje velikega prazgodovinskega slona, čigar lobanja je tehtala nad 600 kg.

NOVI RADAR

Nedavno so začeli v ameriških letalnih preizkušnji »Dogmar«, novi Marconijev radar, s katerim lahko pilot med poletom določi višino pleta brez pomoči postaj na zemlji.

AFARATI ZA DIAGNOZO RAKA

Doktor Obelinski, primarij neke moskovske bolnišnice, je izdelal in dal patentirati spektrofotometrični aparat, s katerim je mogoče postaviti zanesljivo diagnozo raka.

ČLOVEK IN TEHNIKA

V Bruslju so imeli redni letni sestanek znanstveniki, ki proučujejo človeka v novi sredini, nastali zaradi razvoja sodobne tehnike. Med drugim so ugotovili, da se delavci, ki nadzorujejo stroje v avtomatiziranih tovarnah, zelo redko in se pri delu dolgočasijo.

LETEČI LABORATORIJ

ČEBELE KOT KEMIČARKE — MILIJON ZAMAHOV S KRILI DNEVNO

Profesor Schmacher je izračunal, da preleti čebela, ki v toplih dneh nabira med, vsak dan po 36 km. Polovico te svoje »dnevne proge« preleti s tovorom, ki znaša sedem desetih njene teže. Tega ne zmore noben delavec z mišičastimi rokami.

Nešteto krat zamahne čebela s krilci, njena prsna mišica se skrči in izproži milijonkrat na dan. Energijo za to veliko delo dobi čebela iz sladkorne vode, ki iz njenega želodca počasi prehaja v prebavila. V krvi ima 20-krat več sladkorja kot človek.

V nasprotju s precej razširjenim mnenjem čebela ne nabira medu, saj ga narejenega ni v naravi, marveč ga šele predela v svojem želodcu, nabira pa nektar, tisti sladki sok, ki ga izločajo cvetlice. To dela na način, ki si ga človek težko predstavlja. Nektar oddajajo rastline skozi sicer nepropustno kožico, ki pokriva vrhno površino rastlinskih delov. Ta nektar vsebuje 20 do 75 odstotkov grozdnega in sadnega sladkorja, glede na vreme pa je njegova raztopina gostejša ali redkejša. Če je v cvetnih sokovih manj kot 10 odstotkov tega sladkorja, ga čebele ne marajo nabirati.

Medvedi preprečili rop

Trije udomačeni medvedi so nedavno rešili nekega zemljiškega posestnika v nepalskem mestu Teraiju pred razbojniki, ki so ga ponoči napadli v njegovi hiši. Medtem ko so roparji prodirali v poslopje, se je gospodar v temi splazil iz hiše in pohitel do nekega indijskega cirkusa, ki je bil tam na gostovanju. Poprosil je pomoči.

Cirkuški ravnatelj se je takoj odpravil s svojimi medvedi in je še pravčasno prispel do hiše, da je razbojnikom preprečil ropanje. Dva so medvedi v trenutku raztrgali na kosce, trije pa so se od strahu zaprli v sobo in pričakali policijo, ki jih je po nekaj urah rešila iz smrtno nevarnosti in jih odpeljala v zapor.

V cvetju je stopnja nektarja različna v različnem dnevnem času. Na lipi dopoldne skoraj ne boste opazili čebele, mnogo pa jih bo tam proti večeru, ker je takrat lipov nektar zelo sladek in gost. Čebele spravljajo sladko tekočino, ki je v njej precej soli, rudnin in vitaminov, v želodec, ki gre vanj 50 miligramov sladkega soka. V tem želodcu se sladki sokovi spreminijo v med, okoli 20 odstotkov vode pa izhlapi.

Čebela mora obleteti pet milijonov deteljnih cvetov, preden pripravi kilogram medu. Če hoče

nabrati liter nektarja, mora 20 tisočkrat na pot. Med spravi v sat, druga čebela pa kane na vrh mravljinčjo kislino, ki konservira.

Vosek je produkt iz medu in cvetličnega prahu. Iz »medenega želodca« potuje skozi prebavila v kri, potem pa prihaja v zadnjem delu čebelinega telesca skozi osem žlez na dan kot nekakšen znoj. Iz voska delajo čebele satovje in so torej izredne kemičarke, pravzaprav leteči laboratoriji, ki proizvajajo dragoceno živilo.

Model »družinskega potovalnega avtomobila« s pridvžno streho so pred dnevi prvič pokazali na avtomobilski razstavi v Londonu. Streha se usločno dvigne, tako da prihaja v notranjost vozila brez hujšega prepaha dovolj svežega zraka, vendar pa varuje pred padavinami

Z L A T O

v morski vodi

- Po mnenju strokovnjakov je v svetovnih morjih razen številnih drugih rud vsaj 50 milijonov ton zlata. Ljudje so na različne načine skušali pridobivati to dragoceno rudo, vendar se doslej ni obnesel še noben izmed njih.
- Znano je, da se zlato ne spaja z mnogimi kovinami, nekatero sestavine morske vode, na primer jod in dušična kislina, pa se lahko spojijo z njim prav kakor klor in brom.

Doslej še niso našli ekonomičnega postopka za pridobivanje zlata, ki so ga reke odplavile v oceane

v morsko vodo, bi se nabiralo zlato. Predlagal je, naj bi vijake čezoceanskih ladij izkoriščali kot

učevalno morsko vodo in ugotovili, da je v toni trinajst milijonov zlata. Predložil je svoj postopek, po katerem bi vodo segrevali, vendar se tudi ta reč ni obnesla, zakaj toplotna energija ni tako poceni. Po najcenejšem načinu bi morali za sedaj vložiti pet milijonov dolarjev, da bi pridobili za milijon dolarjev zlata.

Kaj bo s šampanjcem?

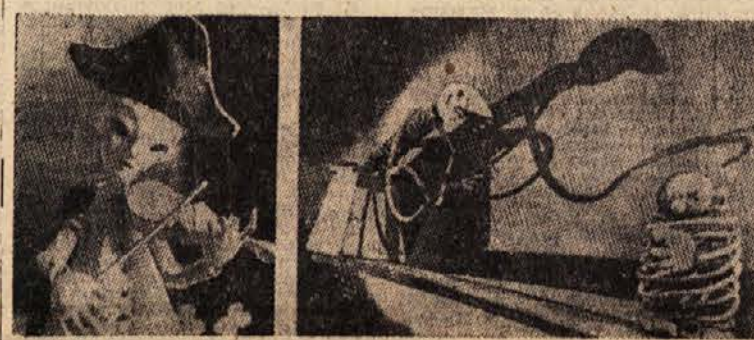
Predsednik francoske republike René Coty bi moral na uradni obisk v Združene države, pa so njegovo pot odložili zaradi francoske vladne krize.

Ikrafti s predsednikom naj bi prispela v ZDA tudi velika pošiljka okrog 3000 steklenic draga vina in šampanjca za sprejeme, ki jih je nameraval privedi francoski predsednik. Tik pred odložitvijo obiska je francoska ladja »Ille de France« vzela na krov to pošiljko in jo odpeljala v ZDA. Zdaj še ni znano, ali bodo šampanjec poslali nazaj v Francijo, ali pa ga bodo tam vskladiščili do obiska predsednika Cotyja.

Spet bombe v newyorških gledališčih

Ko so pred meseci ujeli »človeka z bombami«, ki je šestnajst let nastavljal peklenke stroje v newyorških filmskih in gledaliških dvoranah, so si prebivalci oddahnili, zdaj pa nekdo spet nastavlja take bombe. Pobiralec vstopnic je odkril pod sedežem v filmski dvorani tempirano bombo, ki je bila zavita v brisačo. Poklical je policijo; bomba je bila tempirana na čas, ko je bilo v dvorani tisoč ljudi.

Potem je povedal svoje ameriški znanstvenik Caldwell, ki je dejal, da je v toni morske vode manj kot miligram zlata. Ob tej ugotovitvi so se znanstveniki spet vrgli na delo, kmalu je neka ameriška tovarna pridobila zraven broma iz morske vode tudi prvo zlato. — Dr. Fink je objavil leta 1935 svojo metodo: na eni izmed dveh kovinskih plošč, ki bi ju spojili z baterijami in ju potopili

Pod pokroviteljstvom spodnjeseškega ministra za prosveto so nedavno priredili v Braunschweigu razstavo evropskih lutk, na kateri so pokazali med številnimi drugimi tudi gornjega goslača in mehanizirano pošast

oceanih okoli sto milijard ton zlata in da bi se pridobivanje tega zlata izplačalo samo kot potranska dejavnost, na primer pri pridobivanju broma.

Vprašanje pa ni bilo tako preprosto, mnenje je povedala vrsta strokovnjakov. Švedski kemik Arrhenius je leta 1902 objavil rezultate svojih raziskav: v toni morske vode je samo šest miligramov zlata. — Kmalu potem so nastopili Nemci, ki so leta 1919 poverili to vprašanje znanemu profesorju Haberju. Ta je preprosto skoraj vsa morja in zbiral vzorce vode. Po njegovi ugotovitvi ni v toni morske vode niti za dinar zlata.

Nato so se zadeve lotili Japonci. Prof. Jasuda je izračunal, da je v toni morske vode za približno dvajset dinarjev zlata. Ob tej ugotovitvi so se znanstveniki spet vrgli na delo, kmalu je neka ameriška tovarna pridobila zraven broma iz morske vode tudi prvo zlato. — Dr. Fink je objavil leta 1935 svojo metodo: na eni izmed dveh kovinskih plošč, ki bi ju spojili z baterijami in ju potopili

Avtomobilsko kolo ubilo dva gledalca

Na avtomobilskih dirkah v ameriškem Clartonu je odletelo kolo dirkalnega avtomobila v množico in ubilo dva gledalca, tri pa ranilo. Z osi se je odtrgalo v trenutku, ko je imel dirkač še 400 m do cilja. Sofer je odnesel raven nekaj prask zdravo kožo, dvema gledalcema pa je kolo zdrobilo lobanjo.

Čedalje več hašiša

Na nedavnem zasedanju komisije za mamila, ki jo je ustanovila OZN — zasedanje je bilo v New Yorku — so poudarili številni strokovnjaki, da so posamezne države dosegle precejšnje uspehe pri nadzoru proizvodnje in razdeljevanja mamil. Vendar so ugotovili tudi to, da se je v zadnjem času zelo razširila trgovina s semenom indijske konoplje. To mamilo ima v različnih državah sveta različno ime, kakor na primer hašiš, kifa, ganja, makon itd. Na velikih področjih Azije in

Afrike ter v Centralni in Južni Ameriki je postalo uživanje hašiša že tradicionalna, široko razširjena navada, ki bi se bilo treba proti njej bojovati z vso strogostjo, je ugotovila komisija za mamila.

Moskovska tovarna draguljev

V moskovski tovarni draguljev je začel obratovati nov oddelek, ki bruši diamante. Ta tovarna slovi zaradi prstanov, uhanov, zapestnic, medaljonov itd.

»Potni listi za pekel«

- Razstava igralnih kart v angleškem muzeju

V Veliki Britaniji bodo v kratkem priredili razstavo, ki bo zanimala ne le poznavalce in kvartopirce, marveč tudi drugo občinstvo. V muzeju mesta Leeds jo prireja podjetje Waddington, ki izdeluje igralne karte. Omenjeno podjetje ima namreč najlepšo zbirko starih igralnih kart v Veliki Britaniji, verjetno pa tudi na vsem svetu.

Najstarejše igralne karte so bile v Evropi izdelane okoli leta 1420 v Firencah in so po vsej verjetnosti posnetki igralnih kart, ki jih je prinesel kak trgovec s Kitajskega. V istem in naslednjem stoletju so se karte hitro razširile po vsej evropski celini. Najbolj so jih raznašali v tuje dežele ali pa v svoje domovine tedanji študentje, ki so mnogo popotovali. V Angliji so se pojavile šele po tako imenovani restavraciji, ker so jih dotlej pod vplivom puritancev uničevali in preganjali, imenovali pa so jih »potne liste za pekel«.

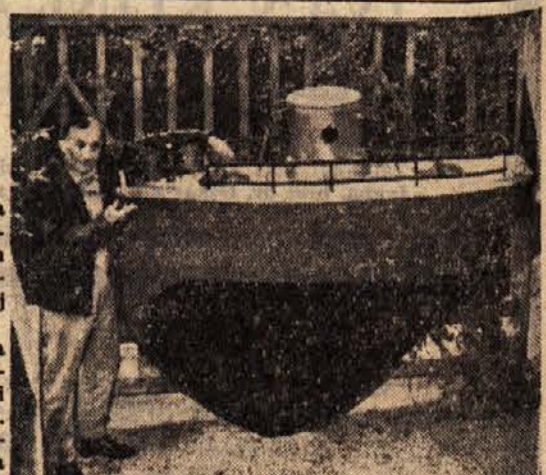
Na najstarejših italijanskih in španskih kartah za tarok so bili pokal, meč, kovinski denar in palica kartaška znamenja za pik, srce, karo in križ. Tedanji tarok je štel 78 kart. Na najstarejših nemških in nizozemskih kartah so bili simboli srce, želod, zvonček in list za razliko od francoskih igralnih kart, ki so jih za eno igro izdelovali v dveh barvah, črni in rdeči. Francozi so od Nemcev prevzeli simbola srce in list, od Italijanov in Spancev pa novčič in meč. Simbol angleških kart so nastali iz istega vira. Karte za tarok, ki jih še zdaj izdelujejo v latinskih deželah, so bile posebno priljubljene med praznovernimi ljudmi ne le za igro, marveč tudi za prerokovanje.

V Wellingtonu na Novi Zelandiji se je podrl zidarSKI oder in ubil štiri mimoidoče, ki se niso mogli izogniti o pravem času. Pet zidarjev je bilo hudo ranjenih, precej pešcev pa je dobilo bunke in praske.

Reklama

Neki ameriški ženitveni posredovalni urad je objavil takle oglas: »Če ste zaljubljeni v katero izmed hollywoodskih filmskih zvezd, nam sporočite njeno ime, mi pa vam bomo posredovali poročno ponudbo z njeno dvojnico.«

Naposled rešitev?

Zaradi čedalje močnejšega pomorskega prometa izdelujejo najrazličnejši amaterji in strokovnjaki reševalne čolne, ki naj bi brodolomcem pomagali ostati na površini vse do prihoda ladje, ki bi jih vzela na krov. Naša posnetka kaže čoln, ki so ga izdelali trije člani italijanske družine Facchini in ki po njihovem zatjevanju uspešno kljubuje tudi najhujšemu ciklonu. Brodolomec se zapro v plastično polkroglo, ki ostane zaradi posebnega mehanizma vedno v vodoravnem položaju, pa čeprav se čoln prevrača. Naša posnetka kaže tak čoln od zunaj in prozorno polkroglo v njem

